006516

Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Nr. 24 (303) LONDONAS, 1953 BIRŽELIS 18. VII METAI

ISVYKO GENEROLAS RASTIKIS

Gen. St Raštikis su ponia, ilgesnį laiką viešėjęs Londone, išvyko. DBLS Centro Valdybą garbingajam svečiui surengė kuklias išleistuves, kurių metu pasikeista nuoširdžiais linkėjimais ir pasidalinta prisiminimais iš praeities. Į išleistuves buvo atvykęs Lietuvos pasiuntinys Londone min. B. K. Balutis, pasiuntinybės patarėjas V. Balickas su ponia, DBLS Pirminnikas M. Bajorinas, Centro Valdybos nariai.

Gen. St. Raštikis, kuris būdamas Londone aktyviai įsijungęs į vietos lietuvių gyvenimą, pažadėjo ir ateityje Britanijos lietuvių nepamiršti.

Britanijos lietuviai generolui Raštikiui nuoširdžiai linki geriausios sekmės jo ateities darbuose.

Berlyne Vyksta Riauses

RYTINIAM BERLYNO SEKTORIUJE VAKAR VYKO SMARKIOS RIAUŠĖS. KOMUNISTŲ JAUNIMO ORGANIZACIJOS NARIAI MUŠĖSI SU DEMONSTRUOJANČIAIS DARBININKAIS PRIE RUSŲ AMBASADOS. DARBININKAI ŠAUKIA GENERALINĮ STREIKĄ. VYRIAUSYBĖ PRIVERSTA ATŠAUKTI GAMYBOS PADIDINIMO ĮSAKĄ.

Penki tūkstančiai įpykusių darbininkų trečiadienį demonstravo rytiniam Berlyne prie vyriausybės pastatų. Vėliau demonstracijos išsiplėtė po visą rytinį sektorių ir tesėsi visą naktį.

Demonstracijas pradėjo darbininkai dirbą prie Stalino Alėjos statybų, kur statomi namai partijos pareigūnams. Jie nužygiavo prie rytinės zonos vyriausios bustinės protestuodami prieš įsaką reikalaujantį padidinti dešimčia procentų gamybą. Prie šingų atveju, įsake buvo grąsoma sumažinti atlyginimą dešimčia procentų.

Ministeriai, kurie kalbėjo į demonstrantus ir norėjo juos nuraminti buvo nušvilpti. Jie pažadėjo atšaukti įsaką.

Vakarė demonstrantai įsiuto. Grįžę į Stalino Aleją jie nuplėšė vėliavas ir plakatus ir sudaužė Sovietų-vokiečių draugų Sąjungos emblemas.

Demonstrantai kvietė sekančiai dienai demonstraciją reikalaudami generalinio streiko visoje rytinėje zonoje.

Keli šimtai komunistinio jaunimo organizacijos narių norėjo sustabdyti demonstrantus Unter den Linden gatvėje. Prasidėjo atkakli kova tarp komunistų ir demonstrantų. Komunistai darbininkų kumščiais buvo išsklaidyti.

Prie vyriausybės pastatų susirinkę demonstrantai šaukė: „Duokite čia Ulbrichtą". „Jūsų dienos praėjo". Pasirodžius balkone pramonės ministeriui komunistui Selbman ir politbiūro nariui Rau darbininkai švilpė ir šaukė: „Mes nenorime smulkiu žuvelių! Duokite čia Ulbrichtą Grotewohlį! Mūsų eilė nuspręsti, ką norime matyti!

Kai Selbmans pradėjo savo kalbą sakiniu. „Aš esu darbininkas, kaip ir jūs", minia šaukė. „Tai buvo taip senai, kad tu jau pamiršai!"

Komunistų partijos nariai, kurie išdrįso ateiti pas demonstrantus į gatvę buvo apkulti ir nuvyti šalin. Praeinantiem partijos nariam demonstrantai nuplėšė partijos ženkliukus.

Po trijų valandų demonstracijų valdžios automobiliai su garsiakalbiais važinėjo po miestą skelbdami, kad įsakas esąs atšauktas ir kvietė demonstrantus išsiskirstyti. Demonstrantai šaukė: „Mes nenorime jūsų muilo burbulų! Mes norime būti laisvi! Rytoj generailnis streikas visame rytų Berlyne!"

Po to minia, prie kurios prisidėjo kitų įmonių darbininkai ir daug praeivių, žygiuodama Berlyno gatvėmis choru dainavo šūkius: „Šalin vergija! Mes norime sviesto, o ne kariuomenės! Tai yra masinis sukilimas!"

Policijos beveik nesimatė. Matyt komunistinė rytų Berlyno valdžia suprato, kad policijos panaudojimas privestų prie kraujo praliejimo.

DT

DULLES APIE SOVIETUS

„Vienas pirmųjų rusų taikos ofenzyvos tikslų yra sutrukdyti Europos susivienijimą" — pasakojo Dulles praėjusį pirmadienį spaudos konferencijoje. „Susivienijusi vakarų Europa sudarytų stiprią bendruomenę. Šioje srityje jau yra padaryta gerokos pažangos.

Šešios vakarų Europos valstybės sudaro ekonominę uniją, kuri tvarko svarbiausių karo žaliavų-anglies ir plieno rinką.

Yra sudaryta Europos gynimo bendruomenės sutartis, kurią jau ratifikavo vokiečių parlamentas.

Daroma žygių įgyvendinti ir politinę uniją. Gerokai pažengta unijos konstituciją rengiant.

Sovietai žino, kad baimė yra svarbiausias variklis verčiąs vakarų Europą vienytis. Jie stengiasi tai pašalinti norėdami vėl užmigdyti vakariečių budrumą.

„Aš tikiu kalbėjo jis toliau, kad toji unija išliks, nežiūrint sovietų taktikos, nes ji yra svarbi netik apsisaugoti nuo sovietų grėsmės, bet ir nuo tarpusavio karų, ypatingai Prancūzijos ir Vokietijos.

„Sovietų elgesį iš laiku netiek doktrinos, kiek taktikos pasikeitimu. Aš nenoriu tuo pasakyti, kad sovietai negali pakeisti savo doktrinos, tik iki šiol jie dar neparodė jokių ženklų, kurie galėtų tai įrodyti.

... IR KOREJA

Korėjos suvienijimas yra politinės konferencijos reikalas-sako JAV užsienių reikalų min. Dulles.

„Paliaubų sutartyje yra numatyta sušaukti politinę konferenciją per 90 dienų po paliaubų sudarymo. Jungtinių tautų visumos suvažiavęs baigdamas savo sesiją buvo įspėtas, kad jis bus sušauktas, kai tik bus pasirašyta paliaubų sutartis. Tada laužytų paliaubų sąlygas.

jis paskirs JT atstovus į konferenciją, kurioje, žinoma, dalyvaus ir Korėjos Respublikos atstovai. Kas atstovaus priešingą pusę aš nežinau.

Kiek tai liečia darbotvarkę, tai mūsų tikslas buvo ir yra Korėjos suvienijimas. Mes tai esame pareiškę daugeliu atvejų ir nepaliaujame to siekę. Aš tikiu, kad Korėjos, kaip ir Vokietijos bei Austrijos suvienijimas gali būti pasiektas prie derybų stalo, jei tik mes tinkamai tvarkysime savo interesus šioje ir kitose konferencijose.

LENKŲ AVIACIJĄ TVARKO RUSAI

Gegužės mėnesį su paskutinio modelio MIG-15 lėktuvu pabėgęs į vakarus lenkų lakūnas Zdzislaw Jazwinski pasakoja, kad lenkų aviacijoje visi augštesnieji vadai iki divizijos vado imtinai yra rusai. Jie gyveną atskiruose kvartaluose. Gyvenimas Varšuvoje esąs blogas. Jis mano, kad kaimuose žmonės gyveną geriau. Lakūnų atlyginimas yra geras, bet kariuomenėje nepakankamas. Kariuomenė esanti ir blogai aprengta.

Jazwinski mano, kad rusų vadovaujama lenkų aviacija kovotų prieš vakariečius, bet pripažįsta, kad patriotas lenkas nekenčia rusų Esą užpulta Lenkija kovotų ne už rusus, bet už savo kraštą.

Seulas. Paskutinysis komunistų puolimas Korėjoje prasidėjo po stipraus artilerijos parengimo. Į sąjungininkų pozicijas komunistai iššovė 119.000 sviedinių.

Aštuntos Armijos vadas gen. Taylor įspėjo savo kareivius, kad paliaubos tai nėra taika. Mes turime būti visada pasirengę sutikti priešą, jei jis pradėtų puolimą iš naujo arba su

VERGIJA SKALDO MUS

Vliko Pirmininko M. Krupavičiaus kalba, pasakyta Vatikano Radijui 1953 m. Birželio mėn.

Brangūs Broliai ir Sesės,

Baisusis birželis — bolševikų vergijos padaras. Jie mums jį atnešė pamynę Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę ir vergais pavertę lietuvių tautos vaikus. Baisusis birželis — tai bolševikų paskelbto lietuvių tautai sunaikinti sprendimo vykdymo pradžia. Jis tęsiasi ligi šiol ir tęsis, kol Lietuvoje bus bolševikai ir kol dar bus Lietuvoj lietuvių. Bolševikų vergijos tikslas — vienus lietuvius sunaikinti, kitus išgyvendinti iš jų gimtosios žemės, išblaškyti po plačiąją maskoliją ir išplėšus iš jų lietuvišką sielą, juos paversti maskoliais. Štai kur yra baisiojo birželio tragika ir grėsmė. Štai kur mes turime kaupti visas savo gyvąsias jėgas ir sutelkti visą savo dėmesį.

Vergija mums atnešė ne tik baisųjį birželį. Vergija skaldo, vergija silpnina ir pūdo, vergija švirkščia į sielas marių tautos gyvenimui bakterijų ir visa, kas sava, naikinančių nuodų. Vergija vieniems kirviapenčia kerta į jautriausius ir gyvybingiausius centrus, kitus klastinga ranka lyg glosto ir jiems pataikauja. Bet tai yra apgaulės ir svaiginimo priemonės, kad, jų padedama, pavergtąjį patrauktų į kompromisus, į nuolaidas ir susitaikymą su savo likimu ir naujomis gyvenimo sąlygomis, atsižadėjimą kovos už pavergtosios tėvynės laisvę. Vergija palieka pūliuojančių tautinėj sieloj žaizdų, kurias sun kiau pagydyti, negu atstatyti vergijos padarytus medžiaginius griuvėsius Vergijoj tik didžiosios sielos grūdinasi ir bręsta pavergtųjų vadais.

Gyvenamosios nelaimės mūsų tautą padalino į dvi dalis. Viena liko savo žemėj. Ji gyvena bolševikų kirviapentinę vergiją. Kiti atsidūrė už Lietuvos sienų laisvuose kraštuose, kur nesiekia bolševikų ranka. Bet ir šie, antrieji, gyvena rimtuose lietuviškai sielai pavojuose, nes ir svetimo krašto laisvė, ir visa atmosfera atitrūkusiam nuo gimtosios žemės išeiviui teikia tautinėm savybėm naikinti nuodų. Tad žūvam ir ten, ir čia, ir Lietuvoj, ir tremty. Lietuvoj mus žudo bolševikas, tremty žudomės mes patys, ar nesugebėdami arba nenorėdami išvengti pražūtingų spąstų. Ir ten, ir čia pirmas tautinės mirties kirčio taikinys — jaunimas, ta tautos brangi atžala, kurį ar visai neprisimena laisvos Lietuvos, ar labai nedaug. Antras — lankstaus nugarkaulio minkštakūniai, kuriems ten tėvynė, kur pilnas gardaus ėdalo lovys ir piniginė pinigo prigrūsta.

Senovės išeivis lietuvis be „rašto ir druko", dažnai nežinodamas, kokiai jis tautybei priklauso, apsišarvęs tik lietuviškų poterių ir močiutės išsineštu pamokamuoju žodžiu, buvo ilgus metus atsparus svetimoms įtakoms ir už savo lietuviškąjį žodį ir sielą ilgai didvyriškai kovojo. Bet laiko rūdys jį pakando, ir jis žūsta tautai, kaip nelygioj kovoj nugalėtas riteris. Naujį išeiviai tremtiniai turi nepalyginti daugiau priemonių gintis nuo tautinės mirties pavojų. O tačiau jų tarpe atsiranda tokių, kurie be pasipriešinimo, o gal ir sąmoningai suka į tautinės mirties kelius. Tokie lietuviai yra savižudžiai, maironiški nelietuviai, nes užmiršta ir pamina, „ką bočiai gynė per amžius milžinų keliais". Tad baisusis birželis mums mina ant kulnų ir gyvenantiems laisvuose kraštuose.

Kas gi mums daryt, baisaus birželio šešėlyje gyvenantiems lietuviams? Ir ten, ir čia, ir Lietuvoj, ir tremty lygiagrečiai su kova už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę gelbėti jaunimą ir tautinę lietuvio sielą nuo tautinės mirties. Tai mūsų pagrindiniai uždaviniai. Čia mes turime sukelti visas savo jėgas ir išminti, nes nuo to priklausys mūsų tautos gyvybė, ir mūsų ateitis.

Kokiais keliais ir priemonėmis? Vieno recepto visiems kraštams nepakanka, nes kiekvieno krašto lietuviai turi skirtingų įtakų ir gyvenimo sąlygų. Kiekvienas kraštas turi stiprių vadovaujančių organų — Lietuvių Bendruomenių ir kitų organizacijų. Jie tuos kelius ir priemones suras ir nustatys. Tačiau visiems kraštams tinka ir privalu iš siaurų asmens reikaliukų pasukti į platų tėvynės reikalų kelią. Tėvynės reikalus statyti augščiau visa ko. Asmens reikalams naudoti tik tai, kas liks nuo tėvynės reikalų. Pirma tėvynė, paskui aš. Mūsų pastogėse gyvena visu platumu ir turtingumu lietuvybė. Šeima — lietuvybės stiprovė. Lietuviškoji mokykla — atominis ginklas prieš nutautimą. Lietuviškoji knyga ir laikraštis — tautinės stiprybės gyvybingi šaltiniai. Bendruomenė su kitomis organizacijomis — lietuvybės vadai ir kurstytojai bei palaikytojai. Vyriausiasias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, apie kurį turi spiestis visi lietuviai, — vyriausias vadovas kovoj dėl Lietuvos laisvės ir lietuvybės. Silpninimas to Komiteto — priešui pagalba, nes silpninimas vieningos kovos frontas. Tai mūsų keliai ir mūsų priemonės kovai su baisiuoju birželiu ir jo autoriais — ir Lietuvoj, ir tremty. Iš jį išsukti — išeiti į klystkelius, iš kurių grįžimas į lietuvišką kelią sunkus.

Padėję rankas ant lietuviškai plakančios širdies, šią baisiojo birželio skaudžią ir liūdną sukakties dieną pasižadam Dievui ir tėvynei —

Darbuosimės ir eisime, kur šaukia (tėvynė!
Mylėsim ir gerbsim, ką proseniai (gynė!
O Tėvas Augščiausias pagalbos mums ranką išties.

E.

BIRZELIO 14 D. MINEJIMAS LONDONE

Pasirengimai šiam minėjimui vyko jau ilgesnį laiką. Baltų Taryba parengė minėjimo planą, pasamdė salę, pagamino tūkstančius specialių lapelių (Do you remember?) supažindinti anglų publikai su Baltijos tautų tragedija.

Birželio 13 d. po pietų mieste pasklido lietuvių, latvių ir estų žmonės dalindami lapelius ir kvietimus į Denison House rengiamą minėjimą — viešą susirinkimą. Buvo sumanyta lapelius dalinti mergaitėms tautiniais rūbais, bet policija įžiūrėjo demonstraciją ir neleido.

Birželio 14 d. prie Cenotapho 3 val. policininkas sustabdė judėjimą Whitehall gatve ir trys pabaltietės, lydimos Baltų Tarybos narių, padėjo bendrą vainiką žuvusiems pagerbti. Vainikas gyvų gėlių, su trimis tautinių spalvų juostomis ir įrašais — Estonians, Latvians ir Lithuanians. Vidury vainiko įrašas „June 14th". Reikia manyti, kad ši pirmoji tokios rūšies pabaltiečių demonstracija neliks nepastebėta ir angliškos spaudos.

Vakare, 7 val. Denison House salėje iš lietuvių buvo Lietuvos ministeris Londone B. K. Balutis, pasiuntinysbės patarėjas V. Balickas su ponia ir daugelis kitų, veiklesniųjų lietuvių.

Minėjimą atidarė Baltų Tarybos pirmininkas p. Bajorinas, primindamas šios dienos minėjimo prasmę ir pakvietė kalbėti Sir Victor Raikes, M. P. Sir Victor jau Jaltos laikais kalbėjo ir balsavo prieš pataikavimą rusams. „Duosime truputį, reikės duoti daug" — sakė jis tada. Savo kalboje Sir Victor Raikes priminė Europos istoriją, kurioje buvo daug įvairiausių diktatorių, bet jie visi išnyko. Išnyks ir šis, tik reikia kantrybės ir pasitikėjimo. Žmogus neturi brangesnio turto už laisvę ir niekam neleis jos išplėšti.

Po to sekė trijų liudininkų pranešimai apie pergyvenimus baisiąją naktį iš 13 į 14 d. ir po išvežimų.

Common Cause vardu kalbėjo jos pirmininkas Crane. Jis savo kalboje priminė, kad britų tauta, jei nebus budri, gali pergyventi lygiai tokį pat likimą, kaip trys taiką mylinčios, pažangios, bet mažos, nuo galingo agre soriaus apsiginti nepajėgiančios, Pabaltijo tautos. Jis ragino britus remti tų tautų pastangas atstatyti savo išplėštą nepriklausomybę ir budėti, kad komunizmas nepažeistų pačių britų gyvenimo būdo.

Paskutinis kalbėjo Dr. Smith Common Cause gen. sekretorius ir jos siela. Tai labai gabus gerai informuotas kalbėtojas. Savo kalboje jis ragino pabaltiečius laikinai prisiglaudusius šiame krašte išlaikyti savo tautinį veidą ir nepamiršti savo tautinių papročių. Jis priminė, kad atsikuriančios valstybės bus reikalingos įvairių specialistų ir ragino jau dabar tremtyje esančius tautiečius rengtis savų valstybių atstatymo darbui.

Užsiminęs šiuo metu taip populiarius pasitarimus ir taikos viltis nurodė, kad komunistai nori gauti esamos padėties pripažinimą patys nieko ne duodami. Didžiausia gėda laisvąjam pasauliui būtų, jei vakarų valstybės komunistų pažadais suviliotos tai padarytų.

Baigdamas savo kalbą jis pasiūlė susirinkimui priimti šias rezolicijas.

„Mes, Pabaltijo kraštų piliečiai, gyvenantieji dabar D. Britanijoje, 1953 m. birželio mėn. 14d. susirinkę Denison House, Londone, iškilmingai paminėti barbariškų mūsų tautiečių masinių išvežimų 1941 m. birželio 13 - 14 d. ir sekančiais metais, pareiškiame, kad Sovietų Sąjungos invazija ir Estijos, Latvijos, Lietuvos prijungimas, įvykdytas sulaužant su tais kraštais sudarytų sutarčių įsipareigojimus ir tarptautinę teisę, pažeidžiant visų tautų prigimtinę teisę į laisvę ir nepriklausomybę, buvo nusikaltimas ir sovietinės valdžios tęsimas mūsų kraštuose palieka nusikaltimas. Mes niekada nepripažinsime imperialistinio grobiko teisės, kuris neišprovokuota agresija privertė mus jieškoti laisvės svetur, nes ja negalėjome naudotis savo kraštuose. Mes niekada nenustosime vilties, kad teisėtumas nugalės blogybę ir mes galėsime laisvi ir taikingi grįžti į savo kraštus, savo namus, pas savuosius.

„Šis susirinkimas su pasitenkinimu prisimena britų vyriausybės atsisakymą pripažinti de jure svetimą sovietinį režimą, kuris taip sunkiai prislėgė Pabaltijo kraštus ir reiškia vilti, kad jos Didenybės vyriausybė niekada nebandys pataikauti sovietų grobikui, bet laikys sovietų režimą Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje barbarišku įsikišimu į tų laisvę mylinčių tautų laisvą išsivystymą.

Abi rezoliucijos buvo vienbalsiai priimtos.

Baigdamas minėjimą p. Bajorinas padėkojo kalbėtojams ir padėjusiems jį surengti. Minėjimas baigtas „God save the Queen."

L. T.

Birželio 14 d. minėjimo Londone vaizdai. Kairėje dėdamas pabaltiečių vainikas prie Cenotapho. Viduryje: viršuje minėjimo prezidiumas, apačioje bendras salės vaizdas. Dešinėje pabaltiečių vainikas.

Fotografijos Markievičiaus.

PER KLAUSUCIU ULYTELE

IS LIUDO DOVYDENO APYSAKOS

Pagirėnų miestelyje ir iš kiaušinių neiškilę žvirbliukai sujudo: Adomas Čiulada ir Klementas - Klemukas Ripkus keliauja prie Stebuklo.

Toji žinia, kaip liepsna smilgų viršūnėmis, apibėgo miestą ir apylinkę, šimtus klausimų peržerdama į kiekvieno galvą. Vaistininkas Benediktas sumaišė citvarą su boro milteliais ir padavė Leokadijai Šiugždienei, kuri, bala žino kam, pirkosi visokių vaistų ir brukosi už vilnonės bliūzės. Klausinėjo Benediktas Šiugždienę, kuri paprastai žinodavo ir dar įvykstančius nutikimus, bet apie Čiulados ketinimus jinai tik mykavo ir ant stiklinio staliuko gražiu plonu piršteliu rašinėjo gyvačiukes, retkarčiais atsakydama į gausybę vaistininko klausimų. Tokios nekalbios vaistininkas Benediktas dar nebuvo matęs, nes jinai jau daug metų išpeika galybes visokių žoli, miltelių ir skystimo, vis vildamosi susilaukti vaikelio.

— Man lyg ir numanu, ko tas padauža muzikantas užsigeidė keliauti prie Stebuklo, bet ko jieško klebonijos ūkvedys, kai jam bažnyčia čia pat ir maldos byra kasdien, — per akinių viršų žiūrėdamas, delsiai pilstė miltelius, vis gaudydamas Šiugždienės skaisčiai žalsvas akis, po augšta gražia kakta, po gražiai garbanotais plaukais. Jos pieno ir kraujo per tekliaus veidai ir aukštas, švelnus kaklas traukė akis, bet jinai šiandien buvo pilna savimi susirūpinimo ir tokia tolima šventadieniškumui.

— Darbymetis, dobilo žiedas atole jau sausėja, o jis eina prie Stebuklo. Aš jau nebesuprantu, gal kokia užmačia užsėdo, ar kokie pančiai, - sielote sielojosi vaistininkas, vėl sumaišydamas piliules nuo persivalgymo su piliulėmis nuo miego.

Nespėjus Šiugždienei užverti varpeliu nuskambėjusias duris, šitai ateina aklasis Valiauga, ir nieko nenori iš lentynų, bet tik pasikalbėti. Benediktas neūpus dėl gražuolės Šiugždienės nekalbumo, tai jisai kitam kambaryje užvirsta ant kušetės ir tik retkarčiais atsiliepia į nesibaigiančias Valiaugos plepalynes. Bet vienu šuoliu Benediktas atsiranda už stiklinio stalo, kai Valiauga apreiškia, jog ir Šiugždienė leidžiasi prie Stebuklo, nes gal ten išmels malonę, kurios ji nesulaukia vienuolikti metai.

— Pabaiga svieto, Nikodemai, kągi vyras į tai? Tokia kelionė, su tokiu kaip muzikantas Ripkus. Kas dėl Čiulados rimtumo, tai jam gana, betgi su svetima moterim, tokia kelionė... Aš jau nebežinau, kas nors turės iškilti. — Vaistininkas pieštuko galu pasikaso pakaušį, pliką kaip dynas, o Valiauga baigia kimštis pypkę ir pranašo balsu:

— Stebuklas — prie stebuklo.

Vaistininkui nespėjus baigti apie Šiugždienę, ateina Lucija Šapokienė, miestelio pirtininkė, slaptų dalykų žinovė. Jai reik trijų devyneriu tik mažo žiupsnelio, maždaug dviem pirštais.

Kol Benediktas labai išlėto sveria trijų devynerių, Lucija randa pro gą paklausti, ar ponas vaistininkas girdėjęs paskutinę naujieną.

— Apie Šiugždienės kelionę prie Stebuklo?

— Tai jau pražilusį naujienėlė, su gera barzdėle, — šypsosi Lucija ir mėgaujasi savo žiniomis.

— Apie Čiuladą taipo pat jau bus girdėta, — bando spėti vaistininkas.

— Tai mat, Lucija turi galvoje Raupio Veronikos dvynukus, ar kuri bala, — bando spėti ir Valiauga. Bet ir tai jau pasenusi.

Vaistininkas dar su dviem pirštais pridėda trijų devynerių, kad tik greičiau sužinoti paskutinę naujieną.

— Jau matau, ne jums atspėti, o jums pats juodasis pinčiukas nepasakytų, kad ir Albutei prireikė kelionės į Šidlavą, kaip jau sakyta, — prie Stebuklo.

— Palauk, tai jau išeina, Albina Vainiutė?

Ta, ką pas varpininką augintinė, ras ta čigonams išvažiavus prie Ripkienės karčiamoj?

— Nugi kad ta. Tai bus gražu, ar ne, kai šitoji ketveriukė patrauks pakelėmis, po kaimus ir klonius. Ar ne gražu, ponas Benediktai?

Benediktas valandėlei užsimerkė, kaip jis daro visada, norėdamas didelius dalykus savo mintyse suviršinti.

— Paskysiu, čia jau ne prieš gera. O be to, juk dar geros trys savaitės iki šventų atlaidų, tai ką ten veiks?

— Taigi, ką jie ten veiks? — pritaria ir vaistininkas.

Dabar valandėlę Lucija žiūri į vaistininko akis, taip pat ir į amžinai užgęsusias, muiluotas baltas Valiaugos akis. Ir tai ženklina, kad jinai puikiai žino, ką jie ten veiks. Bet ji priduria:

— Rožančius tai jau nekalbės...

— Gerai sakai, rožančius tai jau nekalbės...

— Ir maldaknygės taip pat neskaitys, — tvirtina ir Valiauga.

Ir vaistinės varpelis, Lucijai išeinant, sutilindžiavo pritariamai.

* * *

Siaura, kreiva gatvele bevėik visada tūnojo pavėsyje, liepų, klevų tėviškai apgaubta. Gatvelė atsidūrė į platų vieškelį, vedantį į didelius miestus: Rygą, Papilę, Kauną. Vienoj pusėje siauros gatvelės stovėjo baltas didelis namas. Jo langai seniai buvo užkalti tartyčiomis, o į dideles duris vedantis takas — užverstas sena obelimi.

Tai sena Šeptičkio karčiama, kurioje Rusijos carienė Kotryna su jau nais oficieriais praleidusi naktį, kai ji keliavusi pas Prūsijos karalių Pričkų, norėdama pasiklausti, kaip jiems pavyko padaryti bezdžionę. Bet Kotrynai neteko pasiekti Prūsų, nes mūko sargas, penkiolika metu gusaru tarnavęs Pričkaus gvardijoje, Benjemis Varkala, išdavęs paslaptį carienei, kaip vokiečiai padaro bezdžionę.

Panašių atsitikimų daug pasakojama apie Šeptickio karčiamą, kurią po Šeptickio mirties paveldėjo jo žmona Aurelija, antru kartu ištekėjusi už Ripkaus, kurių sūnus šaunus miesto muzikantas Klementas - Klemukas Ripkus, užsimojo kelionėn prie Stebuklo.

Nebus pro šalį priminti, kad Klementas Ripkus negyvena karčiamos senam mūrė, bet gyvena motinos paliktoj pirkelėj antroj pusėje liepų apgožtos gatvės, kur jis taiso laikrodžius, armonikas, žiedus perliedina jungtuvėms arba įdeda akį. Be to, kaip paskutinis ir antro tėvo vaikas, jisai atkalba rožę, gydo nuo priemiečio, jaunoms mergaitėms duoda patarimų, jei šias kada apsėda pinčiukas, tai yra, kankina nemiga, bjaurūs sapnai užsiaubia.

Klementas Ripkus dėvi augšta juoda katiloka ir moteriškai augštais užkulniais pusbačius. Tai yra jo didelis noras — būti kiek galima augalotesnis, nors jisai ir taip augštesnis už vidutini pagirėnietį.

Jo tamsūs plaukai garbanojasi, beveik užsiriesdami ant katiloko kietu kraštinių. Šventadieniais, prie juodos eilutės, jis pasukinėdamas ramstosi juoda žvilgančia lazdele; atrodo, galas lazdelės gali pasiekti jo sodrius plaukus. Jo veidas žiemą vasarą šlakuotas, bet užtat ryškūs, visad pakirpti kavinės spalvos ūsai.

Tokį buvo pripratę matyti pagirėniečiai Klementą Klemuką Ripkų, nepamainomą muzikantą vestuvėse, subuvimuose, karčiamose. Jis grojo didele ir maža dūda, pūtė klarnetą, flietą ir miško ragelį, kursai ne vienam įvarydavo nemigą, kai po liepomis, pavasario vakare, obelims žydint, būdavo ims plaukti per baltut baltą obelį, šakomis pertekusią liepą. Pro miestelio daržus bėgančiam upelyje, būdavo, gula ragelio balsai sidabru, o nuo giesmės pavargęs paukštis, pravers, būdavo snapą ir tik orą gūsiais geria, — nutrokšti nuo gražumo nenorėdamas.

Bet tai tik juokeliai vieni, palyginus su Klemuko kastantinkos grojimu. Dera pastebėti, jog ne vienas pra šalaitis, dažnas ir vietinis, be doresnės išmonės muzikoje, būdavo, palaiko Klemuko kastantinką armonika. Teisybė, labai panaši į armoniką, bet gilesnė akis tuoj pastebės, kad tai nearmonika, nes visai ketvirtainė ir balsų žymiai daugiau. Balsai — tai jau ausies reikalas, kas ir bus kastantinkos svarbiausia žymė. Vargonai — ne vargonai, mažas orkestras — ne orkestras, bet balsų gražumas... Į pačią širdį skverbias, nors tu būtum iš kuolo ištašytas. O Klemento rankose, o jo nesvietiškai puikiam visokių melodijų išvedžiojime! Numirti ir vėl atsikelti — ir tai per mažai.

Prieš keletą metų su Klemento Ripkaus kastantinka buvo nusidavimas; kurio ilgai neužmirš ir molinės galvos. Buvo vestuvės Saliomėjos Pečiulionytės su Juozapu Šustiniu. Saliomėja ne už Šustinio tekėjo, vyresnio keliom dešimtim metų, bet, kaip žmonės sakė, už jo obuolmušio kumelio. Prie altoriaus Saliomėja ašarose plūdo, o grįžtant namo jinai du kartu buvo iškritusi iš rogių.

Tai jos vestuvėse ir grojo Klementas - Klemukas Ripkus, kai jinai su Aplainio Viktoru išėjo šokti. Su tuo pačiu Viktoru, kuris Saliomėjai iš Rygos parnešė mėlynus karolius ir ne į savo parapijos bažnyčią vaikščiodavo, bet į Pagirėnus, kur jam bernai pritaikė posmą:

Kožną nėdėlėlą ėjau ing bažnyčią,
Ne dėl Dievo garbės, bet kad ją matyčia.

Neužmirš nė vienas pagirėnas to šokio, kuris dera atsiminti. Tatai dėjosi prieš pat užgavėnes, kai jaunasis, per šešias dešimtis metų perlipęs, turtingas mėsa ir miltu, sušuko vestuvininkams:

— Valgykit ir gerkit, greit ateis kanapinis!

Ir liepė Šustinis Klementui užgroti vestuvinį šokį! Bet kas jį turi šokti, klausė sau širdyje ne vienas, nebuvo žinoma, jog Šustinis šokiui tikęs, kaip apatinis girnų akmuo.

Ir tars Šustinis jaunajai:

— Pasirink šokiką, kurisai magėdos nepadarytų, o tau lengvumą teiktų!

Trapi akimirka.

Visa vestuvių šutvė nutyla, tik girdėti kastantinkos klavišis suklėga ir pavėlavusi musė palubėje praskrinda nuo kampo į kampą.

Jaunoji už stalo dar vis sėdi, nulei dusi akis ir sunertų rankų pirštus subloškus į šilkinę sterblę. O tyla perilga. Tada vėl girdėti Šustinio balsas.

— Salemute, svietas laukia!

Jinai, Salemutė, pakyla iš užstalės, balta, tikra ramunė, geltoni plaukai spindi auksu po rūtų vainiku. Jinai vis dar nežiūri nei į vieną veidą, tarsi jau seniai pasirinkusi, o vestuvininkai, pajauniai, pamergės ir Adulienė, svočia kaip liepa, duoda platų kelią.

Dar prabyla kastantinka, ale taip jau švelniai ir graudžiai, kad ir ašaros permažai. Tai toks paties Klemento subalsintas valsas, kaip vėjelio šiulenimas pro vyšnių žiedelius.

Jaus susidaro ir erdvė didelėj Šustinio seklyčioje, tačiau jaunoji vis dar stovi prie stalo, ranka su žiedu į briauną atrėmusi. Dabar jau įsisiūbuoja kastantinkos šiulenimas, jau kaip subatvakario tolima daina, ir, atrodo, Saliomėja labai slapčia pasisėmia oro į gilumą savo širdies, pakelia galvą, kartu iškelia ir ranką su balta skepetaite — ir eina užsimerkus ton kertėn, kur stovi Apalainio Viktoras, juodam pajaunio rūbe, su ilgu baltu kaspinu ir rūtą žalia. Priėjusi, į jo veidą nepažvelgusi, jinai ištiesia rankas, kurias švelniai pasiima Viktoras.

Ir dabar jau ima šokti, ne, jie — plaukte plaukia. Plaukia jiedu ir pro pat panosę Justino Šustinio, kurio ūsai žemyn nusviro, kai pamatė savosios rankas ant Viktoro pečių ir jos skaistų veidą, ir auksu žėrinčius plaukus nėtoliese Viktoro juodų plaukų ir pablyškusios kaktos.

Muzika įsisiūbuoja, Saliomėja visai prisiglaudusi prie Viktoro, tik su kasi, tik plaukia, sakytum ją lengva banga neša, su jos tuliais ir lieknu liemeniu. Kaip muzikos taktą taikydamos, kartais kyštėli auksinės kurpelės, paties inžinieriaus Valerijono Šustinio iš didelio miesto parvežtos, gal kad jis pats, stovėdamas greta svočios, šypsotųsi ir plotų savo minkšta ranka, nepatingėjęs į bro lio vestuves.

Kai Saliomėja gulbe plauko, Šustinis Justinas prieina prie stalo ir ten sau vienas išmeta po didelį stiklą „laduvkos", žalios it gyvatės akis. O po to, stoja greta savo sesės ir ban do ploti. Ima ploti ir pajauniai, o pamergės mojuoja skepetaitėmis, ir tai sudaro ratą it — baltų karvelių plasnojimą.

Dabar muzika tolydžio auga, jaunosios auksinės kurpaitės tolydžio dažniau pasirodo, taipo pat ir Šustinis Justinas dažniau lenkia „laduvkos" po didelį mauką.

Ir kai jis užverčia nežinia kelintą, krūtinė neatausta nuo ledinės laduvkos, bet užkaista, ir jam rodosi, jog Saliomėja skęsta bangose, iki kvapo netekimo prisvilusi prie Viktoro Apalainio. Pats nežinodamas kodėl, jis subliauna skęstančio ožio balsu:

— Polką! Muzikantai, rupūžės, polką!

Muzikantai - rupūžės paklauso, groją polką. Kur tau tėn groja, plėšte plėšia!

— Visį šoka! Šoka visi —vėl subliauna skęstančio ožio balsas. Ir jis pats savo amžiuje ir su šluota nešokęs, ima svočią ir įvirsta į būrį šokėjų, kurie su malonumu paklausė jo bliovimo — pasiutusiai sukasi ratu, net tolimo kaimyno šulinyje vanduo verda.

Dabar prisideda ir klarnetas ir smuika, ir mažas būgnelis amsi šuniuku.

Viskas užverda. Ant stalo stovėjusi dar nebaigta gerti degtinė, žalia kaip gyvatės akis, krinta ir varva po šokėjų kojomis. Apipjaustytu paskui galiu paršas nuo jaunųjų stalo taipo pat nukeliauja po stalu, kur jis atsigula aukštielninkas ir vartaliojasi pagal šokėjų trepsėjimą, vartaliojasi čia į vieną, čia į kitą pusę.

Ukaa, ukaa pas tėvuką,
Paskutinį vakariuką! —

dainuoja urmu pajauniai ir pamergės. Norėtų ir paršas pritarti, nes jisai nuo vakar dienos prasižioęs, bet jis tik vartaliojasi, ir jam labai gerai, kai prie jo nukrinta ir šakutė, kuri tyliai skamba nuo trepsėjimo.

Dabar ir visas stalas atsistumia į kertę, nes jaunasis su svočia svirdinėja įvisas pusės ir nežiūri, ką ta muzika taip pasiutusiai groja.

Tuo metu, viduryje šokėjų, surinka Viktoras. Bet šokėjai debesiuojasi stumulais ir nemato, kad jisai ant rankų laiko Saliomėją ir visas prakaitevis dar sukasi, kai Saliomėjos galva nusvirusi per jo ranką. Šustinis puola prie Saliomėjos ir surinka:

— Gelbėkit, dūšia žūsta!

Nutilus muzikai ir apsupus jauną ją, krinta ir Viktoras, nebeišlaikydaams ant rankų tulių ir vainiko rūtų.

Po valandėlės Saliomėja guli mažam kambarėlyje ant vestuvinės lovos, o jos prakaitą nuo veido šluosto svočia.

— Šaltas prakaitas... melskitės. Dekit žvakę!

Kai Viktoras atsigavo ir prisimušė pro lovą apsupusius, Saliomėja dar pravėrė akis, amžinybės akimis dar pažiūrėjo... Po to jinai jau nebėturėjo jėgų žmoniškai užmerkti akių — svočia užspaudė.

O muzikantas, Klementas-Klemukas Ripkus užgrojo labai liūdną muziką, lyg pritardamas Justinui Šustiniui, kuris į rankovę kukčiojo gale lovos susmukęs, ir buvo sunku atitokti, ar tai verksmas ar gėrusiojo juokas.

Nuo to meto visoj apylinkėje pasklido kalbos, kad Klemento muzika pakirtusi liekną ir septyniolikmetę Saliomėją.

Salienė, ta moteris su kreiva nosimi ir baisiai ilga ir liesa, sakėsi mačiusi, kaip iš kastantinkos klavišių pinčiukas kaišiojęs ragelius. O jos vyras, Salys Fabijonas, pritarė:

— Kyščiojo, kyščiojo, kur tau nekyščios.

NUOSAVYBES KLAUSIMU ISLAISVINTOJ TEVYNEJ

Tiek tėvynėje, tiek ir už jos sienų lietuviams, ypač tremtiniams, rūpi, kaip bus išspręstas nuosavybės klausimas būsimoje laisvoje Lietuvoje. Dar daugiau: tuo dalyku taip pat gyvai domisi net ir nelietuviai, buvusieji N. Lietuvos piliečiai. Nuosavybės reikalu buvo nemaža rašytas spaudoje, būta gyvų diskusijų įvairiuose lieutvių susirinkimuose bei studijinėse komisijose.

Nuosavybės klausimas yra tvirtai užfiksuotas visose Lietuvos konstitucijose. Tas dėsnis nebuvo paneigtas taip pat vykdant Nepriklausomybės laikais žemės reformą, atnešusią beatsistatančiam kraštui tiek gero. Už privačią nuosavybę, kaip principą, taip pat pasisakė Lietuvos Ūkio Atstatymo Studijų Komisija ir įvairūs to klausimo specialistai, iš pagrindų studijuodami būsimosios Lietuvos ūkinio atstatymo planus. Galiausiai tuo reikalu savo žodį tarė ir VLIKas, vyriausiasis iš Lietuvos laisvinimo veiksnių, plenume priimdamas savo pirmininko M. Krupavičiaus pateiktąją rezoliuciją. Joje sakoma, kad visus okupanto išleistus įsakymus ir patvarkymus VLIKas laiko niekingais. Pats VLIKas dar kartą patvirtina, kad jis taip pat pasisako už visose Lietuvos konstitucijose įsakmiai atžymėtą privačios nuosavybės principą, betgi paliekant valstybei teisę nuosavybei reguliuoti. Kaip konkrečiai nuosavybės klausimas turės būti tvarkomas, pasakys išlaisvintosios Lietuvos seimas, priimdamas nuosavybės reikalu atitinkamą įstatymą.

Nėra jokio abejojimo, jog tuo pačiu bus atitaisyta visiems Lietuvos piliečiams padarytoji skriauda. Tiesa, bus nemaža technikinių sunkumų, teks atsižvelgti į realias krašto ir tarptautines sąlygas, į platesnio masto ūkinius planus ir kuriamą naują sacialekonominę santvarką, tačiau, iš kitos pusės netenka abejoti, kad įvestoji sovietizacija bus likviduota ir krašto gyventojams padarytoji skriauda atitaisyta. G. P.

E.

Lietuvių Žurnalistų Sąjungoje šiuo metu vyksta diskusijos susirašinėjimo keliu, kaikuriais spaudos etikos klausimais. Drauge valdyba jau rengia naują įstatų projektą, kuris po kiek laiko būsias išsiuntinėtas visiems nariams susipažinti ir įvertinti. Po to bus redaguojamas galutinis projektas, kuris jau bus patiektas nariams priimti balsavimo kelju. Šiuo metu LŽS turi 152 susiregistravusius narius. Keliolika žinomų žurnalistų dar, sako, neprisirengia įsijungti į Sąjungos veiklą.

Sąjungos valdybos nariui V. Gedgaudui išvykus iš New Yorko, į valdybą įėjo kun. T. Žiūraitis.

Amerikos didieji laikraščiai „N. Y. Herald Tribune" ir kt., rašydami apie Amerikos Moterų Klubų Federacijos suvažiavimą, didesnį dėmesį atkreipė į daugiausia lietuvių atstovių (A. Devenienės ir kt.) rūpesčiu pasiūlytą politinių emigrantų reikalų rezoliuciją. Joje atkreipiamas dėmesys į šiurpų jų tėvynių likimą. Lietuvių atstovės taip pat gyvai gynė reikalą įsileisti daugiau polit. pabėgėlių į JAV. Minimoji Federacija atstovauja 11 mil. moterų. (Am. Balsas iš Amerikos perdavė platesnę informaciją apie lietuvius, veikusius prieš rusus Turkijoj.)

Am. Balsas vainikavimo proga transliuotame pranešime pažymėjo, kad tais laikais, kai buvo vainikuojama Elžbieta I-ji, Lietuva buvo galinga valstybė. Baltijos jūroj dėl dominavimo ėjo didelės varžybos. Lietuvos ir Lenkijos karalius Zigmantas Augustas savo angliškai rašytame laiške britų karalienei Elžbietai I-jai prikaišiojo, kad ji, siųsdama rusams ginklus, remia Lietuvos priešus ir žemina savo vardą. Ta proga ne vienas lietuvis taip pat prisimena, kaip buvo vainikuodtas Lietuvos karalius Mindaugas ir karaliumi tituluojamas Vytautas, nors ir nesulaukęs karaliaus vainiko.

ATOSTOGOMS - PAIMKITE LIETUVISKA KNYGA

F.Mauriac - GYVAČIŲ LIZDAS 18/-, Kesiūnas - TARP ŽALSVŲJŲ PALAPINIŲ 21/-, J. Jankaus - PIRMASIS RŪPESTIS - 14/-, P.Gaučys - PIETŲ KRYŽIAUS PADANGĖJE /Lotynų Amerikos rašytojų novelių antologija 480 puslp./ - 31/6, Kastytis - KOLEKTYVINĖ PRAUSYKLA - 7/ , Grišmanausko "TOLIMIEJI KVADRATAI" - 12/-, V. Kudirkos - SATYROS - 3/6 ir kitų 150 įvairių knygų pasirinktinai. Rašyti: Dainora Daunoraitė, 49 Thornton Ave, London, W. 4.

BR. DAUBARAS

MĖLYNA SUKNELĖ

Antroji dalis

Po dešimtos valandos pobūvio sve čiai įsisiūbavo: salė, koridorius, sve čių kambarys ir baras užsikimšo anksčiau atėjusių ir pavėlavusiųjų. Pereiti iš patalpos į patalpą buvo sunkiau, negu patekti per atlaidus į bobinčių. Gražinos ir Čižo draugija įšąlo prie užkandžių staliuko, iš prie kio apsupti svečių spūsties. Artėjo paskutinysis pusvalandis, pusvalandis veiklos ir Gražina vis dar nežinojo, kaip Čižas imsis uždavinio. Džiusna žilius, išgėręs kelis džino stikliukus, galutinai prisibaigė, dažnai, tarsi iš miego pažadintas, ūmai šūkavo: — Ar aš ne lietuvis?!... Neradęs prieštaraujančių, jis apsiblėsusiomis akimis permesdavo prie stalo sėdinčius ir arčiau stovinčius svečius, ieškodamas veidų, kuriuose galėtų įžiūrėti pasipriešinimą nuolatiniam jo teigimui. Protarpiais, kai atslūgdavo jo patriotinis potvynis, jis atsimindavo čia pat sėdinčią Gražiną ir pra kaitu rasotomis rankomis traukdavo ją už alkūnės, kalbėdamas:

— Tai gyvenimėlis buvo... Su apskritiės viršininku būdavo susėsdavo me prie vieno stalo... O arkliai, arkliai, tai kai vijūnai... kai tos, va, tavo rankos, tik bučiavimui...

— Nuglamonėsi šį vakarą pats mano viešnią, — gynė Jurgis Gražinos rankas nuo žiliaus įkyrumo. Vėliau jis įsiterpė vidun ir kai žilius vėl šūktelėjo: — ar aš nelietuvis?! — Čižas trumpai ir tyliai pranešė Gražinai:

— Spinta paruošta. Kai aš iš čia išeisiu, atsikelk ir priartėk prie de šiniosios spintos. Šviesai užgesus, pasistenk kuodaugiausiai susemti kortelių. Aš ateisiu talkon.

— Tai ką, vyrai, mes čia dabar džiūstame, kai sliekai smėlyje. Išger sime dar su oranžadu po stiklą? Po pusvalandžio užtrenks duris, tai ir už auksą burnelės neišprašysi, — siūlė Čižas, keldamasis nuo kėdės.

Stalo bendrai vienbalsiai pritarė, o žilagalvis netvirtomis rankomis sulaikė Jurgį:

— Po dvigubą, brolį, ar mes ne lie-tu-viai?!...

Nuo Gražinos kėdės iki spintos buvo nedaugiau, kaip vienas metras. Ji nusekė akimis prasistūmiantį Jurgį. Imdama iš rankinuko nosinę, perkėlė pudrinę ir lūpų pieštuką mažąjį skyrėlį, paruošdama vietą numatomam grobiui. Šokių salėje akordeonistas grojo tango. Blaivesni svečiai rankiojo kambaryje likusias ponias ir paneles šokiui. Gražina matė, kaip nuo durų mojo jai rank blondinas, iš anksčiau užsiprašęs „paskutiniąjam tango", irdamasis pro spūstį. Ūmai kažkur spragtelėjo, ir Gražina pajuto tokią tamsą, ly jai būtų kas užmetęs ant akių nepermatomą storą skraistę. Netikėtumo ir nustebimo balsai ūžtelėjo visuose kampuose, susiliedami į vieną ilgą u-u-u-u kaukimą. Ji pajuto kažkieno rankos prisilytėjimą, šoktelėjo nuo kėdės ir vienu žingsniu atsidūrė prie spintos. Apgraibomis sura do apvalią rankeną ir drąsiai patraukė ją.

Spintos lentynoje užčiuopė siaurą, ilgą dėžutę, su šiurkščia išrikiuotų kartotekų nugara. Kiek apkabindama su pirštais ji sėmė kortų dydžio kartotekas, kraudama rankinukan. Prie durų kažkas žybtelėjo degtuku. Ji sustingo nejudėdama, už nugaros laikydama grobį. Degtukai nuolat ėmė blikčioti tai vienoje, tai kitoje vietoje.

— Įrodymui užteks, — perbėgo ją trumpa mintis, ir ji pečiais užstūmė duris. Keli balsai šūkavo, ragindami nesigrūsti ir nestumdyti stalų. Kambario priekyje kažkas iškėlęs ranką laikė uždegtą žiebtuvėlį. Gels voje šviesoje ji pamatė atskubantį Čižą. Po valandėlės ji išgirdo jo užduususį balsą:

— Spėjai?

— Imk dalį, -- paragino Gražina, — glausdama prie jo išsipūtusį ranki nuką. Jurgis pasėmė kelis pundelius kortelių, kišdamas jas į kišenes.

Kai po poros minučių blikstėrėjo šviesa, apakindama tamsoje užtrukusias svečių akis, Gražina sėdėjo savo vietoje. Šviesos atsiradimo pro ga vėl nuaidėjo linksmi šūkavimai, juokas ir tamsos meto įspūdžių pasa kojimai.

— Ponios ir panelės! Prašome patikrinti brangenybes!... Garsiai juokdamasis ragino šokių vadovas, eidamas su šiuo sąmojum iš kambario į kambarį.

— Mano brangenybė nedingo!... Nors tamsoje aš jos negalėjau užčiuopti, — laikydamas Gražinos alkūnę, guodėsi žilius, atsišliejęs į kėdės atramą.

Šviesai užsižiebus, Jurgis akimis patikrino spintos duris, grindis ir rankomis palygino švarko kišenes. Viskas buvo tvarkoje. Dabar jis savo draugijai siūlė keltis arčiau baro, nes iki čia, jo manymu, jis neįveiksiąs iki ryto pristatyti gėrimų. Gražina skundėsi galvos skaudėjimu, ragindama Jurgį rengtis namo. Jurgis, žvilgterėjęs į laikrodį, pritarė jos pageidavimui. Jie abu susižvalgė, ir abiejų akyse buvo matyti džiaugsmo liepsnelės.

b. d.

TARP MUSU

B. POVILAVIČIUS

Prieš kurį laiką šio laikraščio skiltyse buvo paskelbta apie lietuvių B. Povilavičiaus laimėjimą tarptautinia me koncerte Albert Hall salėje, Londone. Kiekvienas neskaitlingo mūsų tautiečių būrelio, gyvenančių šitame krašte, laimėjimas, ar gražus pasirodymas, mums sukelia pasididžiavimo jausmą, švystelėja skaidresne nuotaika, juo labiau, kad dainos meno atstovų, garsėjusių praeityje, saso tarpe neturime. Jei neapsiriksiu, tai turime tik šiuos keturis, tremtyje dainos menui pasišventusius, atstovus: p. Valterienę, p. Liustikaitę, p. Černių ir neseniai Albert Hall konkursiniame koncerte II vietą laimėjusį dramatinį baritoną B. Povilavičių.

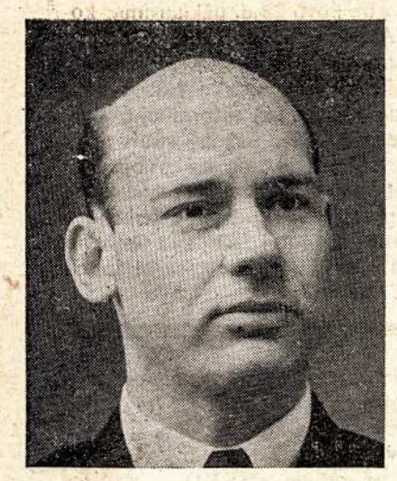

B. Povilavičius kilimo augštaitis - panevėžietis. Dainavimo ir muzikos pradėjo mokytis atvykęs į Angliją. Vokietijoje jis dalyvavęs tik stovyklų choruose. Rimčiau šioje srityje pradėjęs dirbti tik nuo 1949 m., atvykęs į rytų Londoną, kur, dirbdamas šešias dienas ligoninėje duonos išvežiotojo darbą, liuoslaikiu lankė Rigos operos dainininko E. Krumins dainavimo klasę, o muzikos mokosi taip pat pas latvių muziką Jerums. Paskutiniųjų ketverių metų bėgyje B. Povilavičius turėjęs apie 20 koncertų įvairiuose lietuvių susibūrimo miestuose, tačiau tikrąjame koncerte dalyvavęs pirmą kartą Albert Hall salėje.

Prieš koncertą dainininkams — kandidatams tenka pasirodyti net dviem komisijom, kurios iš skaitlingo kandidatų būrio išsirenka penkis, tinkančius viešam pasirodymui. Gi koncerto metu kita komisija iš to penketuko atrenka du, kuriems skiriamos dovanos. B. Povilavičiui, sudainavusiam ariją iš Figaro vestuvių, buvo paskirta antroji dovana — savaitė atostogų laive „Neptunia".

— Nors vienas kitas mūsų tautietis ir vadina mane solistu, — sako Povilavičius, — bet aš dar toli gražu tokiu nesijaučiu. Reikia dar daug, labai daug padirbėti, norint ką nors rimtesnio pasiekti. Mano tikslas, pradžioje, kaip nors patekti į operos chorą ir, ten padirbėjus, tobulintis toliau privačiai, žiūrėti dėl ateities. Būtų labai gera, kad šio krašto lietuviai surengtų bent vieną mūsų dainos ir muzikos bendrą viešą koncertą, kuriame, ko gera, gali atsirasti ir jaunų „žvaigždžių", kurios, be šitokio koncerto, neturi progos pasirodyti, — baigė šį kuklų pasikalbėjimą B. Povilavičius, skubėdamas į dainavimo pamoką.

Br. Debikonis.

DIENOS RUPESCIAIS

RAŠO S. ŽYMANTAS

Vakarų pasaulis išgyvena didelius sunkumus. Jų negali nuslėpti jokie šaltosios ofenzyvos žodžiai ir nepagrįsios viltys. Strausinė politika negali pakeisti tarptautinės raidos, savo keliu besirutuliuojančios, tarytum kokių geležinių įstatymų tvarkomos.

Konfliktas tarp Vakarų ir Rytų yra didelis. Tas konfliktas yra nevien tarp bolševikiškos ideologijos ir vakarietiško galvojimo bei vakarietiškos santvarkos. Vakarų pasauliui grąso jau nevien bolševizmas, bet didžiulė, auganti ir stiprėjanti militarinė sovietinė jėga. Antrąjį pasaulinį karą laimėjo sovietai. Sovietų Sąjunga šiandien nebėra ta, kuri buvo 1939 m. Atsimename Kaune matytus 1940 m. sovietų tankelius, prisimename jų pralaimėjimą suomių kare. Tačiau visa tai yra praeity. Šiandien sovietų tankai ir jų MIG-ai yra laikomi geriausiais pasaulyje.

Tai faktas, kurį negali išleisti iš akių joks atsakingas Vakarų valstybės vyras, joks karys, atsakingas už savo krašto apsaugą, Montgomery, Ridgway pareiškimai šiuo atžvilgiu yra labai reikšmingi. Nemažiau yra reikšmingas bevanisto Wilsono prieš kelias dienas pasirodęs įspėjimas del Sovietų Sąjungos stiprėjimo.

1914 metais priešas iš rytų buvo sulaikytas ant Marnos, 1940 metais jau ant Lamanšo kanalo. Kur jis gali buti šiandien sulaikytas? Ir kuria kaina? Tuos klausimus nejučiomis statosi sau dažnas anglas, intuityviai jausdamas didelį jam gręsiantį pavojų.

Azijoje, Afrikoje komunistinė grėsmė yra didelė ir nemažėjanti. Civiliniam karui Kinijoje tebevykstant, 1948 metais anglų spauda galimą komunistų laimėjimą laikė dižiuoju Vakarų pasaulio pralaimėjimu. Korėjoje Vakarai atlaikė, bet nelaimėjo paliaubų metu padarytos nuolaidos (pripažinimas Lenkijos ir Čekoslovakijos neutraliomis valstybėmis) buvo žingsnis į pralaimėjimą, moralinį, jei ne faktinąjį.

Indijoje, Pakistane komunistinė įtaka stiprėja. Pavojus juo didesnis, kad komunistinės įtakos stiprėjimas Azijoje ir Afrikoje yra surištas su neišspręstomis socialinėmis problemomis ir vietos nacionaliniais judėjimais.

Pati Amerika jau nebėra saugi sovietų atominio puolimo atvėju.

Malenkovas pradėjo šaltą taikos ofenzyvą, tėsiekdamas išgauti pripažinimą Maskvos padarytiems užgrobimams ir juos legalizuoti, nieko už tai neduodamas ir nežadėdamas, išskyrus tai, kas Maskvai niekad nepriklausė ir į ką jai teisės niekas niekad nepripažino. Toks yra pav. Maskvos atsisakymas teritorinių pretenzijų į Turkiją ar atsisakymas karinių bazių Dardaneluose (suprantama, tol, kol neateis laikas netik bazes Dardaneluose išgauti, bet ir pačius Dardanelus užgrobti). Kyla klausimas, kadėl atsisakoma bazių Dardaneluose, o ne Lamanše, ar dar kokiame Anglijos uoste?

Jei ką Maskva daro, tai vien tiktai savo interesų bodama. Korėjoje, tiesa, ji nelaimėjo, bet ir nepralaimėjo, o leisdamasi į paliaubas tikisi pakirsti Amerikos ginklavimąsi, gal dar ir Vakarus savo tarpe supjudyti, bolševikinei Kinijai pripažinimą išgauti. Nuolaidos Rytų Vokietijoje teturi vieną tikslą, neprileisti prie vokiečių ginklavimosi, vokiečių tarpe Vakarų Vokietijoje, tuo labiau, kad greitai turi įvykti rinkimai į parlamentą, be to, dar labiau suskaldyti prancūzus su Vakarų sąjungininkais.

Tuo tarpu komunistai kuo ne dviem milijonais padidina balsų skaičių Italijoje. Vokietija stovi prieš rinkimus, kurių rezultatų niekas negali įspėti. Nežinia, kuriuo keliu pasuktų Vakarų Vokietija, jei joje laimėtų socialistai. Prancūzija išgyvenus jau nevieną eilinę ir įprastą vyriausybinę krizę, bei valstybinės ir ekonominės santvarkos krizę, su nemažu civilinio karo pavojumi, nesugebėdama išspręsti socialines problemas. Municipaliniai Prancūzijoje rinkimai taip pat parodė komunistų stiprėjimą.

Tad pavojai Vakarų pasauliui yra aiškūs ir dideli. Įvairūs miuncheniški pasiūlymai jų nepašalins ir esamų sunkumų neišspręs. Gal kaip tik dėl to, kad tie pavojai yra taip aiškūs ir dideli.

KITI APIE MUS

„Rheinpfalz, Ludwigshafen" š. m. gegužio 11 dienos Nr. įdėjo žinutę, kurioje rašo:

Lietuvių gimnazija bus perkelta į Bergstrasse apskritį. 8000 lietuvių tautinei grupei vadovaujantį Krašto Valdyba, Vokietijos Federalinėje Respublikoje yra nupirkusi Huettenfelde pilį ir ją numato perstatyti gimnazijos reikalams. Sekantiems mokslo metams skaitoma bus apie 190 mokinių ir 15 mokytojų.

Pastaba: jau šiuo metu yra 202 mokiniai.

„Frankfurter Rundschau" š. m. gegužio 22 dieną talpina žinutę:

„Lietuvių Gmnazija prie Lampertheimo", kurioje rašo:

Vienintelė lietuvių gimnazija laisvame pasaulyje laikinai bus įrengta buv. Wormso fabrikanto von Heyl pilyje. Vokietijos Krašto Valdyba nori 9 klasių gimnaziją su 200 mokinių jau š. m. rudenį persikelti. Gimnazijos rūmai kaštuos apie 300. 000, — DM, kuriuos tikimasi aukų pavidale surinkti lietuviškoje išeivijoje užjūrio kraštuose.

„Wormser Anzeiger" Sekminių laidoje deda taip pat žinutę apie VASARIO 16 gimnazijos persikėlimą į Huettenfeldė ir talpina rūmų fasadinę nuotrauką.

Osnabruecke leidžiamas dienraštis „Neue Tagespost" reiškia viešą pasitenkinimą gražiai pasirodžiusiais nugalėjusiais vokiečių komandas, Vasario 16-ios gimnazijos lietuviais krepšininkais. Wormse leidžiamas „Allgemeine Zeitung" paskelbė plačią informaciją apie Vasario 16 d. gimnazijos naujuosius rūmus Huettenfelde, pažymėdamas, kad jie numatomi iškilmingai atidaryti per rugsėjo 8 d. šventę. Minimoji gimnazija laikosi tos pačios programos, kaip vokiečių gimnazijos, ir jos auklėtiniai laisvai priimami į vokiečių universitetus. „Jaunieji lietuviukai tiek pat gerai šneka vokiškai, kaip ir mokiniai vokiečiai", skelbia minimųjų rūmų administratoriaus A. Geševento lūpomis laikraštis. Ten, kur seniau gyveno bankininkai ir princesės ,dabar šiame „seno stiliaus svajingame internate" įsikūrė lietuviai, „palikuonys narsios baltų tautos, kovojančios su savo krašto pavergimu". Laikraštis reiškia įsitikinimą, kad „lietuviai Wuerttembergo - Badeno ir Hesseno ‚pasieny' jausis visai gerai"... Panašius aprašymus įsidėjo „Rundschau" ir kt. vokiečių laikraščiai.

SNIEČKUS „LIFE" ŽURNALE.

Amerikiečių spauda atkreipė didesnį dėmesį į „Life" atspaustą A. Šniečkaus nuotrauką. Lietuviai atsiųstuose redakcijai laiškuose pažymi, kad net jo brolis, kuris dabar gyvena Čikagoje, laiko jį savojo krašto išdaviku. „New York Daily Mirror" skelbia, kad Lietuvoje iš 3.134.000 gyventojų 98% yra nerusai. Dienraštis klausia, tad kokią teisę turi rusai į Lietuvą? „The Herald Statesman" yra įsidėjęs pranešimą apie pasižymėjusį gyd. Finkelšteiną, kuris Lietuvą vadina savo gimtuoju kraštu ir yra dirbęs JAV konsulate Kaune.

DEPORTACIJOS IŠ KLAIPĖDOS KRAŠTO.

Goettingene leidžiamas „Pressedienst der Heimatvertriebenen" skelbia, kad iš Klaipėdos krašto vykdomos ir taliau priverstinės deportacijos. Iš to krašto vokietės siunčiamos į Rusijos gilumą daugiausia miško darbams. Tačiau šiaip krašto vokiečiai, kurių ten liko visai nedaug, su lietuviais palaiko gerus santykius, vieni kitiems stengiasi kuo galėdami padėti. Pats miesto atstatymas eina labai lėtai. Bažnyčių dar vis teberiogso tik griuvėsiai. Uoste pastatytas naujas švyturys — tai ir viskas. (Elbinge yra 40.000 lenkų, iš kurių 5000 dirba Sovietų karo laivyno dirbtuvėse. Sala yra atkirsta ir saugojama Sovietų šarvuočių. Sovietinės ir lenkų uniformos vyrauja taip pat Marienburge, kuris dabar skelbiamas esąs „senos lenkiškos kilmės". Stettine plėvesuoja dvi svetimos vėliavos. Kaip dėl jo, taip ir dėl kelių kitų Baltijos svarbesnių postų tarp lenkų ir rusų vyksta smarkios varžybos. Vokiečių žodis Stettine dar mažiau sveria už abiejų kitų...

ŽEMAIČIŲ VADO PALIKUONIS

Vokiečių pebėgėlių savaitraštyje „Ost-West-Kurier" Nr. 19/1953 įdėtas Villingene, Schwarwalde, gyvenančio piliečio, pasivadinusio Alfred Szemeitzke, laiškas, kuriame tas įrodinėja buvęs „žemaičių vyresniojo palikuonis". Tą dalyką viešai paskelbti jį paskatinęs ankstesniame „O-W-K" numeryje įdėta Rambyno kalne, Nemuno pakrantėje, aukuro nuotrauka.

Toliau laiške nurodoma, kad, jo šeimos padavimais, daugiausia remiamasi senelio pasakojimais, jo 74 metų tėvas, kuris dar ir dabar tebėra gyvas, esąs seniausias gyvas vaikaitis žemaičio vado, prieš 700 metų vedusio žemaičius prieš riterių ordiną (Autorius savo kilmę taip mėgina įrodinėti: jo pavardė „De Szemeitske", tariama augštaičių vokiečių tarme, reiškianti „der von den Szamaiten" arba „der ueber den Szamaiten"). O pats laiško rašytojas, Alfredas, sakosi esąs vyriausiasis jo sūnus. Jo senelis, tvirtina toliau, „per metus bent kartą vykdavęs į Rambyną — ten pagerbti „Perkūno su Pikulu ir savo sentėvių". Toliau autorius rašo, kad „žemaičių giminė yra išlikusi vienintėlė prūsų kiltis, kuri niekad nebuvo vokiečių riterių ordino nugalėta, bet su laiku amžių būvyje priėmė krikščionių tikėjimą. Žemaičiai, negalėdami atsispirti prieš diesnę jėgų persvarą, pasitraukė į sunkiai pereinamas pelkes ir iš ten toliau puldinėjo įsibrovelius. Seniesiems prūsams ordino riteriai buvo agresoriai, norėję iš jų pagrobti jų ir šiandien tebesruvena mūsų kraujuje ir mums yra šventa. Kai skaitau savo tėviškės istoriją, skelbiančią, kad ordino riteriams tenka vesti sunkią kovą su „laukinėmis prūsų giminėmis", tai tuo padavimai apie mano pirmtakus tik dar labiau sutiprinami, ir aš tegaliu jų narsumu tik didžiuotis", šiais žodžiais baigiamas laiškas. Tokių žodžių apie riterių „Drang nach Osten" vokiečių spaudoj pasitaiko ne tiek daug.

PRIEŠ ŠOVINISTINIŲ IR NACINIŲ PLANŲ ATKŪRIMĄ.

Latvių k. „Aistija" (1953. 5. 25.), svarstydama Pabaltijo valstybių sienų problemas, plačiau apsistoja prie Lietuvos sienų rytuose ir vakaruose. Pažymima, kad už lenkų buvusio okupuoto Vilniaus krašto, kaip teisėtai Lietuvai priklaususio, jai grąžinimą pasisekė ne tik lenkų kun. J. Majevskis per Paryžiuje leidžiamą „Kultūrą", bet taip pat lenkų sąjungos Kanadoje pirm. J. Pankovskis ir lenkų tautinis, komitetas Venecueloje. Tiek „Aistijai", tiek jiems aišku, kad jei Vilnius nebus lenkų pripažintas Lietuvai, tai tarp Lenkijos ir Lietuvos gero sugyvenimo nebus. Tik Lenkų Kongreso JAV-se pirm. K. Rozmarekas reiškia nuomonę, jog reikia pirmiausia visiems bendrai kovoti su bolševizmu nekeliant Vilniaus klausimo. Laikraštis pažymi, kad Vilnius 1939 m. buvo priskirtas Lietuvai ir nuo to laiko įėjo į Lietuvos sienas. 1939 m. į Vilnių, tikrąją sostinę, buvo perkeltas ir Lietuvos administracinis centras. Šiandien Vilnius, kaip ir visas kraštas, yra bolševikų okupuotas, ir Lietuvos — Lenkijos siena sueina tik siauru ruožtu pietuose, Suvalkų ruože.

Kalbėdama apie Lietuvos sienas vakaruose, „Aistija" pažymi, jog Bona laikosi 1937 m. sienų, pagal kurias Klaipėdos kraštas priklauso Lietuvai. Vokiečių tautos plačios masės Klaipėda visiškai nesidomi. Tik labai gerai organizuota Klaipėdos krašto vokietininkų grupė nori Klaipėdos kraštą grąžinti Vokietijai. Šiai grupei dažnai užleidžia savo emisijas vokiečių radiofonai ir daug vietos skiria jų spauda. Ypač už Klaipėdos krašto prie Vokietijos prijungimą stoja jų laikraštukas „Memeler Dampfboot". Realiai galvoją Klaipėdos vokiečiai taip pat stengiasi bendradarbiauti su lietuviais. MLT pirm. E. Simonaitis, lankydamas Schleswigo Holsteino krašto mažlietuvius, ten susitiko su visa eile vokiečių, gražiai bendradarbiaujančių su lietuviais. „Flensburger Tagenblatt" balandžio 21 d. įsidėjo platų aprašymą, kaip gyvenimas Klaipėdos krašte atrodė seniau ir koks jis yra dabar. Pažymima, kad Klaipėda yra Lietuvos sienose, o vokiečių ten tėra likę vos pora šimtų. Todėl „Aistija" stebisi, kodėl per suvažiavimą Bochume (1953.5.10.) tiek Klaipėdos kraštas, tiek Dancigas buvo atžymėti kaip Vokietijos teritorijos dalis. Negi norima grąžinti nacių laikus ir vykdyti iš naujo Hitlerio programą?

PASLAPTINGA SALA VANDENYNE

Neseniai Havajų salose, labai jautriu vandens garsų matavimo instrumentu, vad. hydrofonu, buvo užregistruoti keisti jūros garsai.

Havajų salos yra Ramiojo Vandenyno viduryje, todėl šis šlamesys turėjo ateiti iš labai toli. Mokslininkai stengėsi surasti tų garsų kilimo vietą. Po įtempto darbo, atidžių matavimų ir tikslių skaičiavimų, nustatė, kad toji vieta turi būti netoli Šiaurinės Amerikos vakarinių krantų. Iš ten garsai atėjo 5000 km. iki Havajų salų.

Tačiau jautrusis hidrofonas nieko nepasakė apie tų garsų kilmę. Mokslininkai iš Havajų skubiai paskambino į Kaliforniją, esančią arčiausiai garsų kilmės vietos. Į pietus nuo Los Angeles, visiškai prie Meksikos sienos, pačiame Kalifornijos valstybės kampe, yra San Diego miestas. Nieko nelaukdami iš San Diego aerodromo pakilo lėktuvai ir ėmė raižyti padangę virš vandenyno į pietus nuo San Diego, kol pagaliau atrado...

Prie Meksikos vakarinių krantų, Ramiajame Vandenyne, kyšo keturios saliukės. Viena jų esanti toliausiai į rytus pradėjo spjaudyti ugnį. Virš tos salos lakūnai matė stulpus dūmų, tekančią lavą ir raudonai įkaitusius akmenis. Ugnikalnis tai nieko ypatingo, bet šis šv. Benedikto salos ugnikalnis mokslininkams buvo ypatingai svarbus. Mat, iki šiol nebuvo pastebėta jokio ugnikalnio nei prie Meksikos krantų, nei žemyne, nei vandenyne tarp Meksikos ir Havajų salų.

Lygiai prieš dešimtį metų, netoli šios vietos, sausumoje, Parakuti kaime, pradėjo veikti vienas ugnikalnis. Meksikietis ūkininkas arė miežiams dirvą. Staiga jis pajuto, kad... po jo kojomis kaista žemė. Gražios jo arimo vagos pradėjo pūstis ir kilti augštyn. Staiga sprogo visa dirva, ir ugninė lava pasipylė per laukus. Pirmą kartą žmonijos istorijoje žmogus buvo ugnikalnio atsiradimo liudininkas. Vargšas ūkininkas spėjo laiku pasprukti iš degančios žemės, bet jo laukas sudegė.

Dabar tas ugnikalnis jau 500 metrų augščio ir lava užpylė plačią apylinkę. Mokslininkai mano, kad šie du ugnikalniai yra giminės. Dešimt metų ir tik keli šimtai kilometrų vienas nuo kito tai visai nedaug. Jukgeologams ir žemės istorijai 200 m. reiškia „vieną akimirką".

Salos, kur atsivėrė šv. Benedikto ugnikalnis, yra augščiausios viršūnės vienos povandeninės augštumos. Ši povandeninė augštuma nusitęsia dar toli už Havajų ir, galimas dalykas, net siekia Japonijos pakraščius.

Yra ir daugiau panašių povandeninių kalnynų. Rytiniam Meksikos pakraštyje, Atlanto Vandenyne (Karaibų jūroje) nusitęsia salų grandinė, prasidedanti Kūbos sala ir einanti per Antilų salyną. Visos šios sa-

Nukelta į psl. 6.

J. VARANAVIČIUS (Tęsinys)

Stalino klaida

7. CINIŠKA PARAMA ITALIJAI

Pagaliau diskusijos nukrypo į Balkanų ir Italijos santykių svarstymą. Iškilo klausimas, kokį atsakymą reikia duoti italų vyriausybei dėl jos prašymo paremti jos siekimą dalyvauti valdyme jų buvusiose kolonijose Afrikoje. Stalinas pareiškė, kad italų reikalavimas turi būti paremtas ir paklausė Molotovą, ar jau paruoštas šia prasme atsakymas yra išsiųstas. Stalinas paaiškino kokiais motyvais šis reikalas turi būti remiamas:

— Imperatoriai, kai jų vadai negalėdavo susitarti dėl karo grobio pasidalinimo, išdalindavo ginčijamą teritorijos dalį silpniausiems feodalams, kad, atėjus patogiam laikui, galėtų, iš silpniausio lengviau atimti. Tokį feodalai dažniausiai būdavo užsieniečiai ir imperatoriai juos lengvai likviduodavo, kai jie būdavo nepakenčiami.

Stalinas dėstydamas savo pažiūras pirmą kartą šį vakarą klastingai nusijuokė.

Pasitarimas baigėsi vidurnakti. Labiausiai visus baugino diskusijų metu Stalino nepaprastai piktas ir aštrus kalbos tonas.

Priešingai ankstyvesnių pasitarimų, Stalinas nepakvietė nei Bulgarijos delegacijų vakarienei į savo vilą.

8. MOLOTOVAS REIKALAUJA PASIRAŠYTI

1948 m. vasario m. 11 d. vidurnaktį Kardelj gavo įsakymą tuojau atvykti į Molotovo įstaigą. Kai Kardelj įžengė į įstaigą, Molotovas padavė du prirašytus lapus. Tai buvo tekstas susitarimo tarp sovietų ir jugoslavų vyriausybių nuolat susitarti užsienių politikos kausimais.

Štai ką pasakoja Kardelj apie šį įvykį:

„Aš žiūrėjau į du prirašytus lapus, girdėjau Molotovo šiurkštų balsą, įsakantį man „pasirašyk" ir jutau savyje kylantį pyktį. Kodėl šitas reikalas turi būti atliktas tokioje aplinkumoje? Kodėl mes turime pasirašyti tokį susitarimą, kai faktiškai mes visą laiką veikėme taip, kaip susitarimas numato? Šitoks nužeminimas manyje tik sukėlė pasibiaurėjimą ir pasipiktinimą. Tai buvo didelės valstybės diktatas mažai valstybei. Aš svarsčiau, pasirašyti ar nepasirašyti. Pagaliau nutariau padėti savo parašą. Tai padariau, kad nepaaštrinus padėties, kuri jau buvo labai įtempta. Bet aš padariau klaidą, nes pasirašiau toje vietoje, kur Molotovas turėjo pasirašyti ir visa pasirašymo procedūra buvo atidėta perrašyti šį susitarimo tekstą. Sekančią naktį aš pasirašiau ir nedelsdamas palikau Maskvą".

9. STALINO SPAUDIMAS

Po įvykusio 1948 m. vasario m. 10 d. Kremliuje pasitarimo, Stalinas tuojau pradėjo spausti Jugoslaviją ir politiškai ir ūkiškai, kad pakirtus iš karto jos bet kokį pasipriešinimą. Pirmoji prieš jugoslavus akcija pasireiškė Rumunijoje, kurioje tuojau buvo duoti įsakymai pašalinti Tito paveikslus iš viešų vietų.

Stalinas davė jugoslavams suprasti, kad jis panaudos rimtesnes priemones priversti juos būti paklusnesniais. Tuo metu Jugoslavijos užsienio prekyba priklausė nuo Rytų Europos kraštų Europos kraštų, ypač nuo Sovietų Sąjungos. Daugiau 50 proc. eksporto ėjo į šiuos kraštus. Svarbiausių žaliavų, kaip alyvos ir medvilnės, importas priklausė nuo Sovietų Sąjungos.

Pagaliau atėjo laikas peržiūrėti prekybos sutartį tarp Jugoslavijos ir Sovietų Sąjungos, nes 1948 m. baigėsi galiojimo laikas. Jugoslavijos prekybos delegacija tuo tikslu buvo du mėnesius Maskvoje. Tačiau Stalinas dar labiau suveržė varžtus aplink Jugoslaviją.

Sovietų prekybos ministerio pavaduotojas pabaigoj vasario m. pranešė jugoslavams, kad nėra tikslo atsiųsti į Maskvą kitą delegaciją svarstyti sutarties pratesimą. Tai reiškė nutraukimą prekybinių santykių tarp šių dviejų kraštų, o svarbiausia, Jugoslvijai tai reiškė netekimą varomosios medžiagos (alyvos) ir medvilnės žaliavų.

1948 m. kovo 1 d. Tito sušaukė Jugoslavijos centralinio komiteto posėdį. Komitetas nutarė atmesti Kremliaus reikalavimus. Dėl to Stalinas panaudojo naujas represijos priemones prieš Jugoslaviją. Generolas Barskov, sovietų karinės misijos Jugoslavijoje šefas, pranešė Jugoslavijos kariuomenės vyriausio štabo viršininkui, kad sovietų vyriausybės sprendimu yra atšaukiami iš Jugoslavijos visi kariniai technikai ir instruktoriai, nes jie yra apsupti nedraugiškos ir priešiškos aplinkumos.

Sekančią dieną sovietų ambasados charge d'affaires paprašė leidimo aplankyti Tito. Vizito metu jis perskaitė Sovietų S-gos vyriausybės įsakymą, kuriuo atšaukiami iš Jugoslavijos visi civiliniai specialistai.

Tą pačią dieną Tito parašė Molotovui laišką, apie sovietų karininkų ir specialistų atšaukimą. Jo laiškas buvo tuojau išsiųstas į Maskvą. Su nekantrumu buvo lauktas atsakymas.

Neteko Titui ilgai laukti.. Jis buvo apsistojęs savo viloje Tukstansc'e, Zagrebo priemiestyje, kai sovietų ambasadorius, Lavrentyev, ir charge d'affaires, Armyaninov, paprašė paskirti pasimatymą.

Jie įžengė į Tito darbo kabinetą, kuriame jis sėdėjo prie rašomojo stalo. Levrentyev atneše Stalino atsakymą. Padavę vienas kitam rankas, ambasadorius įteikė Titui laišką. Tito ir sovietų atstovai paliko bestovį, nes jis nepaprašė jų atsisėsti.

Tito stovėjo atsirėmęs viena ranka į savo rašomąjį stalą, gi su kita ranka versdamas laiško lapus skubiai skaitė jo turinį.

Kai jis jautėsi skaitydamas laišką, kokios mintys kilo jo galvoje? Štai ką pasakoja Tito apie šį įvykį:

„Atidžiai skaitydamas laiško eilutes, aš jaučiau tartum perkūnas būtų trenkęs į mane. Lavrentyev ir Armyaninov atidžiai stebėjo manė, kokia bus mano reakcija. Aš išoriai visiškai neparodžiau susijaudinimo; aš viduje valdžiausi tiek kiek buvo galima.

Lavrentyev žengė pusę žingsnio ir savo žvilgsnį smeigė į mane. Jis negalėjo ilgiau pakęsti šios tylos. Dar man nebaigus peržiūrėti aštuonių lapų laiško, jis paklausė, kada mes duosime atsakymą. Aš atsakiau trumpai, kad mes apsvarstysime šį laišką. Susitikimas tuo ir užsibaigė, kuris užtruko nedaugiau tris ar keturias minutes."

b. d.

EUROPOS LIETUVIŲ GYVENIMAS

VOKIETIJA

— PLB Europos kraštų atstovų suvažiavimas šaukiamas birželio 28 - 29 d. Hanoveryje, Vokietijoje. Laukiami atstovai iš visų 9 Europos bendruomenių. Suvažiavime padarys pranešimus VLIKo ir VT, taip pat atskirų kraštų bendruomenių atstovai. Be to, bus svarstomi šie klausimai: bendruomenės ir Lietuvos laisvinimo veikla, Europinis Sąjūdis ir kt.

VASARIO 16 GIMNAZIJOS NAMAI

Kad ir nedatekliuje gyvendami, lietuviai Vokietijoje jautriai atsiliepia į Krašto Valdybos ryžtą gimnazijai nuosavus namus įsigyti.

Augustdorf'o apylinkės bendruomenė šiomis dienomis susirinkime buvo painformuota apie užpirktuosius gimnazijai namus. Tai akcijai pritardami, bendruomenės nariai iš savo menkų išteklių tuojau pat sudėjo 55,73 DM.

Apylinkės Valdybai iš savo turimų lėšų prie šios aukos pridėjus dar 44,27 DM., Krašto Valdybai yra atsiųsta viso 100, — DM auka Vasario 16 Gimnazijai namams pirkti.

* * *

Vasario 16 Gimnazijos pirkimo reikalams iš įvairių privačių ir organizuotų aukotojų aukoms plaukiant, PLB Vokietijos Krašto Valdyba atidarė specialią sąskaitą banke. Sąskaitos adresas yra šis:

Hamburger Kreditbank, Aktiengeselschaft, in Hannover Litauisches Zentralkomitee, Sonderkonto Gymnasium, Kontonummer 51639/31

Čia paskelbtoji sąskaita naudotina siunčiamoms sumoms iš Vokietijos ir kitų kraštų, išskyrus JA Valstybes, kur įmokėjimai telkiami BALFe arba kitu, JA Valstybėse paskelbtu būdu.

Taigi, aukotojai Gimnazijos Namams Amerikoje prašomi nesiųsti tam tikslui skirtų aukų į čia paskelbtą sąskaitą arba tiesiog Krašto Valdybai bei pačiai gimnazijai, nes Amerikoje sutelktas sumas norima pervesti naudingesniu „Sperrmarkių" kursu.

Ši pastaba neliečia nuolatinių gimnazijos rėmėjų, kurie pinigus prašomi siųsti ir ateityje dabartine įprasta tvarka.

GIMNAZIJOS MECENATŲ PAGERBIMAS

Gimnazijos aukotojus ir mecenatus numatoma Gimnazijos Rūmuose ypatingu būdu pagerbti, aukojusių organizacijų ir atskirų asmenų vardais pavadinant gimnazijos salę, klases ir kambarius.

Mecenato, aukojusio didžiausią sumą, tačiau nemažiau 3.000, — dolerių, vardu pavadinama didžioji gimnazijos salė.

Aukojusieji nemažiau 1.500,— dolerių pagerbiami, pavadinant jų vardais Vasario 16 Gimnazijos klases.

Aukojusių nemažiau 1000, — dolerių vardais pavadinami atskiri gimnazijos kambariai.

Aukojusieji nemažiau 250, — dolerių įrašomi į Garbės Lentą gimnazijos rūmuose.

Aukojusieji nemažiau 50, — dolerių įrašomi Aukotojų Garbės Knygon.

Visi aukotojai, neatsižvelgiant į sumos dydį, įrašomi į bendrą Aukotojų Knygą.

Vasario 16 Gimnazijos nuolatiniai rėmėjai, iki šiol su tokiu pasišventimu šelpusieji gimnaziją ir ją išlaikiusieji, kurie, reikia tikėtis, ir ateityje liks jos pastoviais globėjais ir rėmėjais, bus atitinkamai pagerbti atskirai.

Gimnazijos mecenatai, kurių vardais bus pavadinta salė, klasės ir kambariai, toms patalpoms papuošti ir mecenatą pagerbti, prašomi duoti savo meniškai atliktą atvaizdą arba organizacijos emblemą (jeigu aukotojas yra organizacija). Tuo reikalu susitariama su gimnazijos vadovybe.

VASARIO 16 GIMNAZIJOS MOKINIŲ TĖVŲ SUSIRINKIMAS

Birželio 3 dieną gimnazijos vadovybei kviečiant, įvyko mokinių tėvų visuotinis susirinkimas. Susirinkime dalyvavo ne tik Diepholz'e gyvenančių mokinių tėvai, bet ir iš artiomsios Wehnen stovyklos bei kitų, tolimesniųjų vietovių.

Susirinkimą atidarė gimnazijos direktorius ponas Giedraitis. Susirinkimui tvarkyti buvo išrinktas pirmininkas ir sekretorius.. Apie gimnazijos veiklą, jos planus ir rūpesčius išsamų pranešimą padarė direktorius. Be to, jis atsakinėjo į eilę paklausimų, kuriuos iškėlė susirinkusieji tėvai.

Susirinkusieji tėvai tą proga išsirinko naują gimnazijos mokinių tėvų komitetą. Į komitetą įėjo:

KAZIRSKIS — pirmininkas,
MAJAUSKAS ir SĖDAITIS — nariai.

Susirinkimą baigiant, susirinkusių tėvų vardu gimnazijos direktoriui ir jo bendradarbiams — mokytojams gražios padėkos žodžius širdingai išreiškė ponas VASILIAUSKAS.

* * *

Lietuvos Laisvės Komitetas imasi talkinti gimnazijai.

Vokietijos Krašto Valdybai prašant, LLK pirmininkas ponas SIDZIKAUSKAS remia tas pastangas gauti Laisvosios Europos Komiteto institucijų materialinės paramos gimnazijos namams. Šiuo klausimu yra susidomėjusi Muenchene organizuojama Laisvosios Europos Komiteto Refugee Program vadovybė, kuri jau turi šio sumanymo lietuvių davinius.

Minėta organizacija, baigusi savo biuro Muenchenė įruošimą, ketina tuo klausimu susirišti su Krašto Valdyba.

* * *

Birželio 5 dieną Dras V. LITERSKIS Vasario 16 gimnazijoje skaitė „Vandenynų bliologija". Įdomios paskaitos, kuri buvo skirta gimnazijos mokiniams, susirinko pasiklausyti visi mokytojai ir didelė Diepholz'o stovyklos gyventojų dalis.

* * *

Šiomis dienomis, orui pagerėjus, Vasario 16 Gimnazijoje lankėsi didesnis skaičius tėvų, kurių vaikai joje mokosi.

Pažymėtina, kad dauguma jų atvykę iš pačių tolimiausių Vokietijos vietovių.

IŠ SKAUTŲ PASAULIO

Orui pagerėjus, PLSS „AUŠROS" Tunto atskiros skitlys per kelias dienas atlikinėjo tolimesnes bei artimesnes pratybines iškylas.

* * *

Pasaulinės skaučių organizacijos biuro įgaliotinė tremtinių skaučių organizacijoms Vokietijoje šiomis dienomis parašė Krašto Valdybai laišką, prašydama jai talkinti, nurodant, kur yra sudaryti ir veikia lietuvių skaučių vienetai.

Ji norėtų artimiausiu laiku pati asmeniškai tokias stovyklas aplankyti ir vėliau savo davinius pristatyti centrui, kuris esąs pasiryžęs lageriuose gyvenantiems vaikams kuo padėti.

Be to, ši organizacija savo įgaliotinei Vokietijoje yra pavedusi centro lėšomis suorganizuoti skautėms tremtinėms specialius kursus š. m. rugpiūčio mėnesio viduryje.

* * *

— Gegužės 22 d. Tuebingene įvyko eilinis Baltų Tarybos posėdis. Pagal eilę jame pirmininkavo estų atstovas pulk. Jecobsenas. Iš estų pusės dar dalyvavo buv. Estijos užsienio reik. imnisteris Selteris. Latviams atstovavo min. Liepinš, gen. Skaistlauks ir p. Šildė. Iš lietuvių pusės buvo nuvykę URT valdytojas Dr. P. Karvelis ir IT valdytojas M. Geležinis. Darbotvarkėje numatytą tarptautinės politikos apžvalgą padarė p.p. Selters, Liepinš ir Dr. Karvelis. Toliau buvo pasitarta dėl bendrų birželio įvykių minėjimo ir per juos skelbiamų šūkių. Rugpiūčio m. numatoma Bonoje baltų studentų konferencija, kuri, be kitų, nagrinės ir mums rūpimus politinius, ekonominius bei kultūrinius klausimus. Taip pat plačiau pasitarta dėl numatomos Rytų Europos tautų konferencijos.

PRANCUZIJA

LIETUVIŲ SĄSKRYDIS STRASBURGE

Sekminių švenčių proga Strasburge įvyko platesnio pobūdžio Prancūzijos lietuvių suvažiavimas — sąskrydis. Kadangi šiemet sueina 700 m. nuo Mindaugo vainikavimo pirmuoju Lietuvos karaliumi, tai Lietuvių Sąjungos valdyba ėmėsi iniciatyvos suorganizuoti atitinkamą to didelės istorinės vertės įvykio minėjimą. Minėjimas buvo pradėtas pamaldomis; iškilmingas mišias atlaikė ir patriotišką pamokslą pasakė kun. Krivickas.

Po pamaldų įvyko iškilmingas minėjimo posėdis. Gražiai tautinėmis vėliavaitėmis išpuoštoje salėje prof. J. Grinius skaitė paskaitą apie Mindaugo vainikavimą karaliumi ir jo nuopelnus Lietuvai. Kalbėtojas pabrėžė, kad Mindaugas įšvedė Lietuvą į tarp. areną kaip visai savarankų ir lygų kitoms Europos tautoms partnerį. Jeigu nelaimingi to meto įvykiai ir istorinės aplinkybės nebūtų užbaigę Lietuvos karalių dinastijos Mindaugo mirtimi, šiandien matytume Lietuvą galingą valstybę, kurios garbė skambėtų visame pasaulyje. Tačiau ir dabar Mindaugo karūnavimas kalba pasauliui, kad Lietuva nėra koks naujadaras, bet tradicinė valstybė, turintį 700 metų praktikos ir galintį reikalauti, kad jai vėl būtų grąžinta laisvė ir nepriklausomumas.

Pagal VLIKo mintį posėdžio pabaigoje buvo nutarta pasiųsti prez. Eisenhoweriui, Churchilliui, Auriioliui ir kt. žymiesiems politikams atitinkamus raštus, kuriais reikalaujama iš sovietinių valdovų grąžinti Lietuvai ir kitiems pavergtiems kraštams laisvę ir nepriklausomybę. Rezoliucijomis rūpintis buvo sudaryta komisija, kurion įėjo Dr. Z. Brinkis, M. I. Diktanienė, Br. Diktanas, prof. J. Grinius ir Lietuvių Sąjungos pirm. kun. Krivickas. Po posėdžio buvo suruošti bendri lietuvių pietūs su atitinkama menine dalimi scenoje, liet. dainomis, šokiais ir žaidimais, šiems vadovavo p. Diktanienė. Minėjime vieningai dalyvavo Europ. Kolegijos lietuviai studentai, Strasgurgo lietuviai, Mulhouse lietuviai, kuriems vadovavo stud. Visockis, Thann lietuviai su p. Juška ir Vaičiuliu priešaky, Lotaringijos lietuviai, vadovaujami p. Juciaus, Saaro lietuviai, kurių kelionę Strasburgan suorganizavo p. Žemelis, ir Meurthe - et - Moselle lietuviai, kuriems atstovavo p. Grabliauskas. Dėl vizų stokos negalėjo atvykti Liuksemburgo lietuviai ir Villerupt lietuviai, kuriems nepasisekė suorganizuoti ekskursijos. Sąskrydy gausiai dalyvavo lietuviškojo jaunimo, kuris ta proga užmezgė artimesnę pažintį ir pareiškė norą, kad panašūs lietuvių sąskrydžiai būtų dažniau ruošiami Strasburge, kur lietuviai galėtų bent vieną kitą dieną pagyventi lietuviška dvasia lietuvių platesniame ratelyje.

* * *

— Birželio 5 - 7 d. Paryžiuj šaukiamoj Centro ir Rytų Europos jaunųjų konferencijoj LESTOS jaunųjų sekcijai atstovauti yra išrinkta K. Jasutytė, be to, dar atstovais iš NEI vyksta Čeginskas ir Venckus, o Lietuvių Federalistų Organizacijai atstovaus B. Venckuvienė ir A. Mončys. Delegacijai vadovaus LESTOS ir Centro bei Rytų Europos Komisijos vicepirmininkas Dr. S. A. Bačkis. Be to, numatoma, dalyvaus taip pat prof. J. Baltrušaitis ir Dr. P. Karvelis.

SVEICARIJA

MIRĖ PROF Dr. POVILAS JAKUBĖNAS

Gegužės m. 30 d., eidamas 83-čius savo amžiaus metus, Weesene Sankt Galleno kantone, Šveicarijoje, mirė kun. prof. Dr. Povilas Jokubėnas, Lietuvos Evangelikų Reformatų Bažnyčios generalinis superintendentas. Velionis daugiau kaip 2 metus išbuvo Šveicarijoje, kur gyveno evangelikų bažnytinės organizacijos išlaikomoje senelių prieglaudoje.

Prof. Jokubėnas buvo palaidotas Weeseno kapinėse birželio 2 d. Bažnytinės apeigas atliko ev-reformatų kun. G. Breit iš Zuericho. VLIKo, Vykd. Tarybos, Mažosios Lietuvos Tarybos ir Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės vardu atsisveikinimo žodį tarė ŠvLB tarybos pirmininkas Dr. A. Gerutis, apibūdinęs šviesų velionies asmenį ir jo didžius nuopelnus. Savo kalboje jis paminėjo, kad prof. Jakubėnas ir po mirties švies kaip pavyzdys gyviesiems kovotojams už Lietuvos išlaisvinimą, be to, padėkojo šveicarų įstaigoms ir labdaros organizacijoms už velionies ir kitų tautiečių globojimą. Iš Frankfurto ties Mainu į laidotuves atvykęs kun. P. Barnelis kalbėjo velionies artimųjų ir Lietuvos ev-reformatų bažnytinio sinodo vardu, ypač sustodamas ties prof. Jakubėno nuopelnais bažnytinėje srityje. Kapas skendėjo vainikuose ir gėlėse. Vainikus, be kitų, padėjo VLIKas ir Vykd. Taryba, ŠvL Bendruomenė, Lietuvos Ev-Reformatų Bažnyčios Sinodas, Šveicarų bažnytinės organizacijos ir kt.

Velionies sūnus muzikas Vladas Jakubėnas ir duktė yra įsikūrę JAV. Velionis lietuvių gyvenime yra išvaręs gilią vagą, ypač daug prisidėdamas prie religinio gyvenimo ir švietimo plėtimo. Velionis buvo gimęs Biržų apskrityje 1871 m. balandžio 11 d. Gimnaziją baigė Mintaujoje, o teologiją licenciato laipsniu Tartu u-te. Pradėjęs eiti reformatų - evangelikų kunigo pareigas, plačiai pasinėrė į visuomeninį gyvenimą. Steigė liaudžiai knygynėlius, organizavo kooperatyvus, telkė ugniagesius, 1908 m. įsteigė keturių klasių mokyklą, išleidusią apie 300 susipratusių lietuvių, 1913 m. ten pat lietuvišką spaustuvę pigioms knygoms leisti.

Per karą Petrapilyje dirbo nuo karo nukentėjusiems šelpti centro komitete, Voronėže mokytojavo M. Yčo gimnazijoje, Biržuose įsteigė po karo gimnaziją, suorganizavo smulkaus kredito banką ir kt. Ypač daug nudirbo organizuodamas visoje Lietuvoje lietuvių evangelikų reformatų gyvenimą. 1919 m. sušaukė pirmąjį N. Lietuvos ev-reformatų sinodą. 1929 m. Jakubėnas buvo išrinktas Lietuvos Ev - Reformatų Bažnyčios superintendantu, 1925 m. generaliniu superintendantu. Lietuvos Universitete buvo Evangelikų Teologijos Fakulteto dekanas. Nuo 1926 m. iki pat bolševikų okupacijos redagavo dvisavaitinį „Sėjėją". Prof. Jakubėnas yra parašęs visą eilę mokslo veikalų ir daugelį kartų atstovavęs Lietuvos evangelikams įvairiuose tarptautiniuose kongresuose.

E.

BELGIJA

Birželio 21 d. Tilleur (Lieže) apylinkėje rengiamas plataus masto Tautžudystės paminėjimas, prasidėsiąs 11,15 val. pamaldomis už tremtinius iš Lietuvos į Rytus ir po jų — „Concordia" salėje minėjimo aktas. Į šią šventę kviečiami svečiai belgai iš kitų tutybių atstovai.

BLB K Valdyba kviečia visos Belgijos lietuvių atvykti paminėti mūsų tautos Gedulo dieną.

* * *

Birželio 10 d. Liežo radijo siųstuvas paskyrė lietuviams ketvirtį valandos skaudžiųjų trėmimų sukakčiai paminėti. Valandėlė įvesta Lietuvos Himnu ir keliais paaiškinimais prancūzų kalboje apie Lietuvą ir jos Gedulo Dieną. Kalbėjo Krašto Valdybos atstovai. Radijo minėjimas baigtas melodijomis „Kur bėga Šešupė" ir „Malda už Tėvynę".

* * *

Pusiau oficialiais duomenimis informuojame Belgijos lietuvius, kad šiuo metu emigruojantiems į Kanadą nėra reikalinga jokių darbo sutarčių bei garantijų. Tačiau tai truks tik ligi rugsėjo mėn. Norintieji pasinaudoti lengvomis išvažiavimo sąlygomis teskuba užvesti emigracijos eilę Kanados Konsulate. „Caritas" visuomet be jokių nuošimčių ar vėlesnio sumos pakėlimo, mielai paskolina pinigų keliones išlaidoms padėngti.

* * *

Į š.m. kovo 23 d. užklausimą, kodėl Amerikiečių Atstovybė Belgijoje nepriima Lietuvos įstaigų išduotų Užsienio Pasų, birželio 8 d. atsakė: „Šiuo reikalu Jus informuoju, kad Amerikiečių Konsulatas visais atvejais pageidauja, jog emigruojantieji turėtų belgų įstaigų išduotus „laisser-passer", dėl to, jeigu nebebūtų galima įvažiuoti į JAV, kad toks emigrantas galėtų grįžti atgal į Belgiją.

PAVERGTOJ TEVYNEJ

Ir lakiausios vaizduotės žmogus negalėtų įsivaizduoti, kas darėsi Rytprūsiuose karui pasibaigus. Nekalbant apie bolševikų žiaurumus, kankinimus ir žudymus nekaltų moterų ir paauglių vaikų, kadaise žydėjusiame žemės ūkiu Vokietijos aruode pasireiškė baisus badas. Visa, kas dar buvo žmogaus nevalgoma: žiurkės, katės ir šunys buvo suvalgyta. Ir pačiam žmogui buvo nebesaugu. Buvo atsitikimų, kad dingdavo ne tik vaikai, bet ir suaugę žmonės. Žmonės sužvėrėjo iki tokio laipsnio, kad ir Afrikos žmogėdros, tai matydami, iš gėdos būtų paraudę.

Bijodamas kam patekti ant „stalo", aš su seserimi, instinkto vedami, vieną audringą 1947 metų naktį, iškeliavome Lietuvon.

Ateję pėščiomis Žemaitijon su seserim išsiskyrėme nes pavieniai buvo lengviau rasti nakvynė ir duonos. Iki tų metų rudens laikiausi X kaime tarp Pagramančio ir Šilalės, Tauragės apskrityje,pas vieną ūkininką. Trėmimų tais metais šioje apylinkėje nebuvo. Kiek vėliau iš čia persikėliau į Nemakščių apylinkę, kadangi vienoje vietoje, dėl milicijos persekiojimų, ilgiau laikytis buvo nesaugu. 1949 metais dar kartą apsilankiau Pagramančio apylinkėje. Iš čia jau buvo ištremta Gedvilų šeima, o gretimajame kaime matėsi trys tuščios sodybos. Sodybos buvo apleistos: langai ir durys užkalinėta lentomis ir visa žolė apaugę. Iš kito kaimo pats mačiau tremiant žmones. Tai buvo apie Sekmines 1949 metais. Atvykę enkaveistai, apie 5 šeimas susodino į vežimus ir, keikdami rusiškais tri-aukščiais „mat, mat", visus išvežė į Nemakščius. Iš čia tokiu būdu buvo ištremta ir man pažįstama maloni Jonučių šeima. Vėliau žmonės pasakojo, kad jis iš Sibiro rašęs ir gyręsis, jog dirbąs kur tai mėsinėje, o jo duktė Irena ištekėjusi už lietuvio. Panašių pasakų, kad lietuviams Sibire gerai sekasi, gal net geriau kaip Lietuvoje, teko girdėti labai dažnai. Tai bolševikų „antis", kad žmonės nesislėptų nuo trėmimų ir neitų partizanauti. Tuo miglos pūtimu į akis niekas netiki ir nelaukia, kol bus „savanoriškai" išvežta sį „Baltųjų meškų sovietinę respubliką".

Po įvykdytų trėmimų, partizanų miškuose padaugėjo dvigubai. Ir, jei anksčiau jie apsiribojo tik grąsinimais ir „duoklių" apdėjimu, tai nuo dabar jie išėjo į mirtiną kovą su „raudonosios religijos apaštalais". Tuojau pat buvo sušaudyta visa Pūtvės vykdomojo komiteto pirmininko šeima, o ir pats „valsčiaus galva" nukeliavo į pragarus. Atvykę trys pilni sunkvežimiai enkavedistų veltui jieškojo kaltininkų — jie jau senai buvo dingę miške ir ruošė planus sekančiam žygiui. O į mišką eiti enkavedistai nerizikavo, nes puikiai žinojo, kad partizanai ne bulvėmis mėto. Sulikviduotoji šeima buvo palaidota su bolševikine pompa, kaip pridera „liaudies sūnums".

Panašus likimas ištiko ir kitą „tėvelio" numylėtinį — Nemakščių partorgą Pulkį. Gražų birželio popietį jis atvyko trijų stribų lydimas į Pabalčių kolchozą, įsakė visiems susirinkti salėn ir čia, valdovo tonu, pradėjo visus kolioti ir grąsinti. Įsikarščiaves „draugas" visiškai nepastebėjo, kad tarpduryje stovi partizanai ir jo kalbą „užgirdami" ploja... Pirmieji pastebėjo stribai ir, metę ginklus, norėjo šokti pro langą, bet pamatę į juos žvelgiant ne labai simpatišką kulkosvaidžio vamzdį, nusiramino. Vienas partizanas „draugui" Pulkiui „padėkojo už puikų žodį" ir vietoje nušovė. Šį kartą stribai savo kailį išnešė kiek geriau, kadangi jie visi buvo dar vaikėzai. Jiems buvo liepta bėgti pas mamas ir daugiau su krašto išdavikais nesidėti.

Matyt „draugas" propagandos ministerio pavaduotojas Vilniuje buvo ant savęs supykęs, jei sumanė su visa svita aplankyti Nemakščių apylinkes. Kas žino, o gal toks jau žmogaus likimas? Kas žino... nes neilgai jiems teko savo šonkaulius ir gražų automobilį trankyti blogais Nemakščių vieškeliais: pamiškėje nusikvatojo kulkosvaidis, iš mašinos pasidarė rėtis, o „draugų" sielas nusinešė velnjai... Nors ir nemačiau, tačiau tikiu, kad ir šie buvo palaidoti bolševikine „pompa" kur nors, kompartijos kieme, kaip ir pridera...

Kreivių kaime, Šilalės valsčiuje, Tauragės apskr., ant Akmenos kranto gyveno malūnininkas, regis vokiečių kilmės žmogus. Pas jį kartą nakvojo trys partizanai. Auštant, sodybą apsupo NKVD „garnizonas". Matyt, kas nors buvo pranešęs, kad partizanai ten laikosi. Partizanai buvo pasiruošę išvykti ir arklys jau pakinkytas tam laukė. Enkavedistams besitariant, partizanai šaudydami iššoko pro langą ir pabėgo. Žuvo tik vienas partizanas, Šilalės gimnazijos mokytojas. Enkavedistai turėjo daugiau nuostolių užmuštais ir sužeistais. Pykčiu netverdami, pradėjo mušti vežime pakinkytą arklį ir, pagaliau, komisaro įsakyti, jį nušovė, peršaudami pakauši, kaip įprasta jiems... NKVD nepasitiki ir arkliais: o gal koks partizanas buvo pasivertęs arkliu?... ką gali žinoti...

Malūnininkas su šeima buvo ištremti.

Taip dieną dienon, naktis naktin vyksta kova toje mieloje, mažoje Did vyrių Šalyje, o raudonasis slibinas negali ramiai miegoti... baigia savo pasakojimą vokietukas, gyvenęs keturis metus po karo Lietuvoje.

IŠ MUSU VEIKSNIU VEIKLOS

Birželio įvykiams paminėti Vokietijoje VLIKas išleido vokiečių k. atsišaukimą, pavadintą „Sovietų žodžiai ir darbai Pabaltijy". Atsišaukimus VT Informacijos Tarnyba išsiuntinėjo svarbiausiems vokiečių laikraščiams, spaudos agentūroms, radiofonams, federalinės ir atskirų kraštų vyriausybių nariams ir kt., taip pat LB Vokietijoje skyriams ir seniūnijoms. Šios savo ruožtu juos platina tarp vietos vyriausybių ir žymesniųjų vokiečių veikėjų, supažindindamos juos su dabartine padėtimi pavergtoje tėvynėje ir kova dėl krašto išlaisvinimo.

* * *

Stuttgarto radijo siųstuvas birželio 12 d. vakare 22.10 - 22.30 val. perdavė 522 m. banga vokiečių k. vaidinimą „Kurių laisvė tebėra šiandien gyva tik miškuose". Lietuviams kalbą per Vatikano siųstuvą pasakė VLIKo pirm. M. Krupavičius, o per Amerikos Balsą — VT pirm. K. Žalkauskas.

* * *

Baltų Tarybai bendrai birželio 15 d. 10.30 val., Stuttgarte surengė vokiečių spaudos atstovams konferenciją. Joje taip pat dalyvavo atitinkami lietuvių, latvių ir estų laisvinamųjų veiksnių atstovai, kurie atsakė vokiečių žurnalistams į paklausimus ir juos aprūpino reikalingomis informacijomis apie padėtį Pabaltijy. Atskiri minėjimai suruošti kuopose, žymesnėse kolonijose ir atskirose vietovėse. Į LB minėjimą Stuttgarte atvyks VT pirmininkas K. Žalkauskas, į spaudos konferenciją Stuttgarte — IT valdytojas M. Geležinis, VLIKui per minėjimus Vasario 16 d. Gimnazijoje atstovaus VLIKo narys J. Glemža, Muenchene — VLIKo narys J. Kairys ir kt.

* * *

— Dėl Dr. St. Barano, Ukrainiečių Tautinės Tarybos Vykd. Komiteto pirmininko, mirties VLIKo VT pirmininkas K. Žalkauskas Ukrainiečių Tautinės Tarybos Vykd. Komitetui pasiuntė užuojautos telegramą. Baranas iškilmingai palaidotas Muenchene.

Paskutiniame VLIKo posėdyje buvo nutarta į VLIKą priimti mažlietuvių rezistencijos atstovą. Mažlietuvių rezistencijos centras dabar yra Amerikoje, jos valdybos narių dalis gyvena Kanadoje, o kita dalis — JAV-se Čikagos mieste. Centras šiomis dienomis pranešė VLIKo pirmininkui M. Krupavičiui, kad jų atstovu VLIKan paskirtas E. Simonaitis, žinomasis judrusis mažlietuvių veikėjas.

* * *

Pasiruošimai didžiajam lietuvių sąskrydžiui Vašingtone eina visu sparčiu. Iškilmės pradedamos birželio 20 d. Ypač gyvas susidomėjimas rodomas dailės paroda, kurią organizuoti ėmėsi dail. V. K. Jonynas ir muzikiniu koncertu, kuriam su vietos sinfoniniu orkestru pasirodys pian. A. Kuprevičius, be to, Čiurlionio ansamblis ir kt. Iškilmėse dalyvaus daug žymių amerikiečių asmenybių. Sąskrydžio garbės pirmininku sutiko būti JAV viceprezid. R. Nixonas, o pirmininku ats. gen. Wedemayeris.

* * *

Rusų emigrantai Vokietijoje pastaruoju metu rodo gyvą veiklą. Gegužės 6 d. Muenchene buvo sušauktas vad. 4-sis rusų emigrantų kongresas. Jį atidarė kalba rusų emigrantų Vokietijoje pirm. Dr. N. Fabricius: į prezidiumą buvo išrinkti ats. gen. Golubincevas, kunigaikštis Tubeckoj, Dr. S. Joninas, Krevenka, Mosičkinas ir G. Prasolovas. Kongresą telegrama sveikino Vokietijos vid. reikalų minist. Lehras, Muencheno vyr. burm. T. Wimmeris, užsieniečių pabėgėlių Vokietijoje pirm. Dr. O. Pirkmaieris, serbų tautinės sąjungos atstovas Momeilo ir kt. Iš lietuvių stebėtojų buvo nuvykęs VLIKo narys J. Kairys.

Ankstesnieji rusų emigrantų kongresai yra buvę Stuttgarte, Muenchene ir Frankfurte. Gegužės 5 d. Rosenheime posėdžiavo rusų tautinė sąjunga RONDD, gegužės 6 d. Muenchenė Rusių Tautinė Sąjunga.

PAMALDOS

DERBY — birželio 28 d., 10,30 v. Seselių koplyčioje.

BRADFORD—liepos 5 d., 12,30 v.

PRANEŠIMAS ANGLIJOJ GYVENANTIEMS LIETUVIAMS EVANGELIKAMS

Šiais metais atvyksiu į Angliją birželio mėn. 18 d. ir būsiu Anglijoje penkias savaites. Londone būsiu birželio 18—24 d. Mano adresas Londone: 42, Holland Park, London, W.11. Telefonas: PARk 7166. Kitu laiku pasiekiamas Bradforde tokiu adresu: 26, Howard Street, Little Horton Lane, Bradford, Yorks.

Pamaldas su Šventa Vakariene laikysiu: Birželio 2 1d. Londone, birželio 24 d. Corsham, birželio 28 d. Wolverhampton, liepos 5 d. Bradford, liepos 12 d. Nottingham, liepos 19 d. Coventry. Pamaldų laikas ir vieta bus dar per spaudą ir aplinkraščiu pranešta.

Kunigas A. Keleris

LONDONAS

Britanijos Lietuvio loterijos laimėjimų traukimo proga Lietuvių namuose, 43, Holland Park, W.11 rengiamas pasilnksminimas.

Visus tautiečius maloniai kviečiame atsilankyti.

Lietuvių Klubo Valdyba

DOVANA DBLS SKAITYKLAI

D. Graužinis, gyvenąs Skotijoje, Londono Centrinio kyriaus skaityklai prisiuntė dovanų šias vertingas knygas: „Partizanai už geležines uždangos", „Tolimieji Kvadratai", „Dulkės raudonam saulėleidy". Skaityklos vedėjas už šią gražią dovaną nuoširdžiai dėkoja p. Graužiniui visų lietuvišką knygą skaitančių vardu.

LIETUVIAI JŪRININKAI LIETUVIŲ NAMUOSE

Prieš pusantrų metų keturi jauni lietuviai: E. Matukas, B. Laurinavičius, V. Juodviršis ir Lekavičius T. gavo darbo estų prekybos laive „Dabaibe", kuris plaukioja po Panamos vėliava. Šie lietuviai keturiolikos mėnesių bėgyje apiplaukė du kartus aplink žemę. E. Matukas ir B. Laurinavičius šiomis dienomis viešėjo Lietuvių Namuose ir papasakojo savo įspūdžius ir nuotykius iš jūrininkų gyvenimo

WOLVERHAMPTON

Karalienės Elžbietos vainikavimo dieną, Wolverhamptono Tautos Fondo Atstovybė, kartu su vietos DBLS skyriumi, George Hotel salėje, surengė linksmą pobūvį, kurio pelnas paskirtas Tautos Fondui.

Prigužėjo svečių netik iš Wolverhamptono, bet ir plačių apylinkių. Čia matėsi geras būrys Cannock'o vyrų, dažni svečiai iš Stoke-on-Trent ir malonūs coventriečiai, kurių Wolverhamptonas ilgai nepamirš.

Iš parengimo gauta £11-16-11½ pelno. Ta proga parduota pasų ir ženklų už £12-16-00. Tokiu būdu Tautos Fondas praturtintas £24-12-11½.

Wolverhamptono Tauto Fondo Atstovui L. Adomkevičiui linkime nepailsti šiame nepavydėtiname darbe ir toliau panašiomis sumelėmis turtinti Tautos Fondą.

Užjaučiame ir dėkojame uoliam Wolverhamptono kasininkui A. Ivanauskui, kuris jau kelinti metai iš eilės neša šią sunkią naštą. Kai visur skamba daina ir putoja alutis jam pati darbymetė.

Dėkojame ir visiems svėteliams. Nenusiminkite! Iš jūsų išviliotas šilingas ar keli nenuėjo niekais. Jie bus sunaudoti mūsų tautos laisvinimo darbe. Jūs galite būti išdidūs. kad ir besilinksmindami nepamiršote savo pareigos.

Laukinis

* * *

Birželio mėn. 14 d. Wolverhamptone, St. Patrick's bažnyčioje, bus pamaldos liūdniems birželio 14 d. įvykiams paminėti. Progai pritaikintą pamokslą pasakys didelis lietuvių draugas Father Rooney. Kadangi tos pamaldos bus sujungtos su vietinės parapijos suma, tai jose dalyvaus daug angliškos visuomenės. Lietuviai turėtų dalyvauti kuo skaitlingiausiai.

Jurgis

BRADFORDAS

BAISIOJO BIRŽELIO MINĖJIMAS BRADFORDE

Tylūs ir susimastę rinkosi lietuviai, latviai ir estai š.m. birželio m. 13. St. Mary's Parish Hall paminėti 1941 m. birželio m. 13-14 dd. įvykusius pirmuosius šių tautų masinius trėmimus į Sibirą, kurie ir išandien vyksta šiuose raudonooj voro pavergtuose kraštuose.

Minėjimą parengė, kaip ir praeitais metais, Baltų Komitetas, bendradarbiaudamas su anglų prieškomunistine organizacija Common Cause.

Į susirinkusius anglus ir baltiečius pirmasis prabilo Common Cause Bradfordo Skyriaus pirmininkas, Mr. T. Oxtoby, paaiškindamas susirinkimo tikslą. Po jo ilgesnėje kalboje latvių pasiuntinys Londone ministeris Charles Zarinš plačiau priminė baltų tautų santykius su Sovietų Sąga, jų sudarytas sutartis, sovietų prievartinį įsibrovimą į šių buvusių valstybių gyvenimą ir be jokios priežasties vykdytą teror.ą Estų artiste, Mrs. Tona, susirinkusiems papasakojo savo asmeniškus pergyvenimus Taline, prasidėjus 1941 m. pirmiesiems masiniams išvežimams. Pirmoji dalis buvo baigta dviejų minučių tylos susikaupimu ir atsistojimu pagerbiant pirmąsias šių tautų aukas.

Antrą minėjimo dalį sudarė tvarkingai pravestas koncertas.

Pirmoji scenoje pasirodė mūsų miela J. Liustikaitė, kuri jau ne pirmą kartą aplanko Bradfordą ir savo sultingu sopranu džiugina tremtinius. Beklausant šios lietuvaitės meniškai išpildomų dainų, nejučiomis ateina į galvą mintis, kodėl mūsų tremties veiksniai nesirūpina šiais menininkais ir nepadeda sudaryti sąlygų lavintis ir išsiveržti iš tos aplinkumos, kuri naikina fizines ir dvasines jėgas. Solistė J. Liustikaitė koncerte sudainavo keturias daineles ir publika karštu plojimu dėkojo, kviesdama pakartoti.

Iš latvių koncerte dalyvavo draminis sopranas, Mrs. A. Holcmane, ir mergaičių kvartetas. Iš estų programą išpildė sopranas Mrs. E. Leppik-Willard ir vyrų choras, kuris minėjimą užbaigė D. Britanijos himnu.

Minėjimas buvo suorganizuotas pavyzdingai. Tai Baltų Komiteto nuopelnas, kuris paskutiniu laiku savo veiklą pradeda išplėsti. Komitetą sudaro po tu atstovus iš kiekvienos tautos. Lietuvius atstovauja agr. Micuta, kuris šiuo metu yra komiteto pirmininkas, ir A. Šukys, eina komiteto sekretoriaus pareigas.

J. Varčius

EDINBURGAS

MINĖJIMAS EDINBURGE.

„Nereikia apsigaudinėti švelniais Kremliaus balsais. Teroras nesuminkštėjo nei Pabaltijo nei kituose sovietų pavergtuose kraštuose." — Tai buvo sakoma Baltų Tarybos iš leistuose lapeliuose, kurie buvo dalinami lietuvių ir latvių Assembly Rooms, Leith surentgame koncerte. (Baltų Taryba atstovauja estus, latvius ir lietuvius pabėgėlius šiame krašte). Koncerte buvo minima masiniai išvežimai įvykyti 1941 m. birželio 14 d. kartu visuose trijuose Pabaltijo Kraštuose. Koncerte atsilankė per 150 pabėgėlių.

Sir Andrew H. A. Murray, buvęs Edinburgo Lord Provost, atidarydamas pareiškė, kad jo patyrimas toli gražu neprilygsta klausytojų patyrimui. Jis galįs tik įsivaizduoti baisenybes, kurias klausytojai pergyveno. „Jūsų pakeltos kančios daro jus tuo malonesnius mūsų Scotijoje." — rašė Scotsman birželio 15 d. laidoje.

SWINDON

Šiomis dienomis Lietuvių Namuose atostogavo swindonietis J. Knezėnas, kuris papsakojo apie vietos lietuvių gyvenimą. Liet. „Centras" jej išviso galima pavadinti „centru", yra West Wells —šeimų lageris. Iš viso šioje apylinkėje gyvena apie 20 lietuvių, kurie yra labai išsklaidyti. Bet koks lietuviškas veikimas yra sunkiai įmanomas. Dalis tų, lietuvių jei ir veikia, tai tik „partizaniškai", taip, kaip įmanoma. Vienas kitas lietuvis priklauso centriniam skyriui, bet organizuoti vietos skyrių nėra sąlygų. „Br. Lietuvį" taip pat nedaug teskaito. West Wells šeimų hostelyje gyvena Jurkšaičių skaitlinga šeima, kur susirenka lietuviai - vienguiai, išsiblaškę po šią apylinkę. Tai vienintėlis tos apylinkės „centras". Jurkšaičiai turi keturis vaikučius, kurie lanko hostelyje veikiančią lietuvišką mokyklą. Mokyklai vadovauja šiam darbui pasišventusi B. Jasevičienė, kuri lietuviškoms pamokoms surenka vaikučius kiek... ną popietį.

MANCHESTERIS

Netekus taip veiklaus ir nenuilstamo rėmėjo mūs brangaus

GARBĖS NARIO

A.A. JONO MURAŠKOS

reiškiame gilią užuojautą pasilikusiai žmonai, dukroms, sūnums bei artimiesiems.

Drauge liūdi ir užjaučia,
Manchesterio Lietuvių
Socialinis Klubas.

DĖMESIO, DĖMESIO

Manchesterio apylinkės tautiečiams, šių metų Birželio 27 · (šeštadienį) ruošiamas, klubo kieme

JONINIU LAUŽAS

bus idomi programa, kurią išpildys brolių Latvių meninis ansamblis.

Prašome visus gausiai dalyvauti, pradžia 7 val.

Klubo Valdyba

D Ė M E S I O

Manchesterio Liet. Soc. Klubo Nariams,

Pranešame Gerb. Klubo narių žiniai, kad š.m. Birželio mėn. 28 d. 15 val., klubo patalpose šaukiamas visuotinas, klubo nariu

PUSMETINIS SUSIRINKIMAS

Visus klubo narius prašome skaitlingai dalyvauti, pasiimant drauge nario knygeles. Programoje svarbesniais punktais numatyta:

1. VALDOMŲJŲ ORGANŲ rinkimai,

2. NAUJŲ ĮSTATŲ PRIĖMIMAS.

Klubo Valdyba

DĖMESIO,

Manchesterio Apylinkės Lietuviams. Ateinantį sekmadienį, t.y. Birželio 21 d. įvyks ruošiamas klubo patalpose

LITERATŪROS-šokių VAKARAS

Bus turtinga programa bei graži muzika. Maloniai kviečiame atsilankyti visus.

Pradžia 6,30 val.

Įėjimas nariams nemokamas (tik su nario knygutėmis), nenariams (ir be knygučių) kaina 1/-

Klubo Valdyba

S P O R T A S

Veda V. Steponavičius

DU TAŠKAI PRARANDA KOVUI TAURĘ

Gegužės mėn 24 — 25 dd. Bradforde įvyko latvių rėngiamas kasmetinis „Wetherby" taurės turnyras. Vietoj dviejų minusų sistemos, dalyvaujant tik šešiomis komandoms, nutarta žaisti kiekvienas su kiekvienu. Pirmose rungtynėse Kovas susitinka su latvių „Trimda" komanda, kurią labai lengvai nugali 45:14 (25:9). Taškus pelnė: Dambrauskas — 17, Tamoliūnas — 14, Puzinas—8, Aleknavičius — 4, Virbyla — 2.

Antrose rungtynėse kovičiai susitinka su savo svarbiausiu priešu-LSSK (Londono latvių komanda). Rungtynės prasideda dar prieš išeinan į aikštę. Latviai, priešingai turnyrų taisyklėms, kad teisėjai parenka kamuolį, užsispiria žaisti su savo guminiu kamuoliu. Kovičiai niekada nežaidę tokiu kamuoliu, nesutinka. Pagaliau susitariama žaisti vieną kėlinį vienu, kitą kėlinį kitu. Pirmą kėlinį žaisdami latvių kamuoliu, kovičiai nepajėgia vesti jokio žaidimo, negali suvaldyti kamuolio. Latviai šį kėlinį laimi 26:14 santykiu.

Antrą kėlinį, žaidžiant standartiniu kamuoliu, kovičiai tuojau parodo savo klasę ir greitai išlygina rezultatą. Įsyvyrauja atkakli kova. Jau čiama, kad Kovas pamažu vyrauja. Teisėjai, kurie visą laiką darė keistokus sprendimus tiek vienos, ti kitos komandos atžvilgiu, padar didelę klaidą. Užmiršta painformuoti komandas, kad liko žaisti tik trys minutės. (Kaikurie žiūrovai pc rungtynių sakė, kad buvo likę 8 n nutės). Kovičiai nežinodami šio fakto ir jausdami, kad iniciatyva p reina į jų rankas, nepasistengia susiimti ir jų didžiausiam nustebimui rungtynės baigiamos. Rezultatas 48:46 latvių naudai. Nežiūrint, kad paprastai sporte sakoma: geresnė komanda laimi, šį kartą, be jokių abejonių, tenka pasakyti, kad geresnioji komanda pralaimėjo.

Taškus pelnė: Tamoliūnas — 18, Puzinas — 12, Dambrauskas — 12, Aleknavičius — 3, Verbyla — 1.

Trečiose dienos rungtynės Kovas susitinka su estų „Kalev" komanda. Be didesnių pastangų kovičiai laimi 76:54 (35:25).

Taškus pelnė. Puzinas — 26, Dambrauskas — 19, Aleknavičius — 13, Tamoliūnas — 10, Virbyla — 8.

Nesitikint, kad LSSK pralaimėtų likusias rungtynes, kovičiai nebelaukia sekančios dienos rungtynių ir išvažiuoja namo. Šis turnyras iškėlė aštrų klausimą-ar verta dalyvauti latvių rengiamose turnyrose ir pirmenybėse, kur latvia nerodo savo pusės jokio sportiškumo, bc naudoja visas priemones neleisti lietuviams ar kitom tautybėm laimėti? Ši atmosfera tebevyrauja dar iš Nepriklausomybės laikų ir yra buvusi priežastimi daugelio nemalonių atsitikimų...

BARBOROS DIENORASTIS

Sekmandienis. Londonas pasiskelbė birželio 14 d. minėjimo plačią programą. Tarp kita ko, „Br. Lietuvio" skiltyse buvo minėjimo programa suskirstyta į tris dalis. Pirmoji dalis šitaip skambėjo: „Vainiką prie Centapho padės trys Baltijos tautų mergaitės tautiniuose rūbuose, Baltų Tarybos narių lydimos. Vainiko padėjimas įvyks sekmadienį, birželio 14 d., 3 val p.p." Buvau ir aš ten nuvykusi. Įspūdingai buvo. Nepaprastai. Ypač tokiu metu, kada šitoje vietoje tūkstančių tūkstančiai ne tik londoniečių, bet ir išviso pasaulio žmonių praeina. Pasižiūri. Vienas kitas gal ir pagalvoja. Gražiai padaryta ir kultūringai tuo būdu paminėta mums skaudi diena. Ir londoniečių lietuvių, ta proga, susirinko minios: be manęs, provincionalės, jų ten priskaičiau net keturiolika. Pagalvokite, paskaičiuokite, koks didelis nuošimtis lietuvių, gyvenančių Londone, pasišventė sekmadienio popietį atvykti ir pasižiūrėti, kaip dedamas Londono širdyje gėlių vainikas, primenąs tautos kryžiaus kelius. Jei turėčiau pinigų ir nedalyvavusiųjų adresus, nusiųsčiau jiems po vainiką, už tautinį susipratimą...

Pirmadienis. Gavau laišką iš Nottinghamo. Berželis svyruonėlis pasirašo. Pasiskaitykime. „Gerbiamai ir mielai panelei Barborai", — taip gražiai pradeda jis šį laiškelį, o toliau sako: „Nottinghame Birželio tragiškų dienų minėjimą čia labai įspūdingai pravedėme: buvo pamaldos, eisena per miestą ir mitingas. Visi lietuviai, seni ir jauni, maži vaikai ir nėščios moterys ėjo, tik vienas nottinghamietis nedalyvavo nei pamaldose, nei eisėnoje, nei mitinge. Ir, žinote, miela panele, kas? Gi pats žymiausias nottinghamietis". Sirgo, matyt, vargšelis, negalėjo.

LENKAI ĮTEIKĖ PAVEIKSLĄ PREZ. EISENHOVERIUI

Buvusių lenkų karių sąjunga Londone įteikė prez. Eisenhoveriui paveikslą vaizduojantį kautynes prie Monte Cassino, Italijoje, kur lenkų daliniai kovėsi praėjusio karo metu ir labai pasižymėjo. Paveikslą nutapė lenkas menininkas Feliks Topolski, pats dalyvavęs kautynėse prie Monte Cassino.

P. Szul, įteikdamas paveikslą, pasakė, kad tai yra padėkos pareiškimas JAV, kurios įsileido pas save 11.000 lenkų karių, nenorinčių grįžti į pavergtą tėvynę.

Atsakydamas prez. Eisenhoveris padėkojo už dovaną ir pabrėžė, kad praėjusio karo metu lenkų kareiviai labai gerai pasirodė. Pats būdamas tapytojas, prez. Eisenhoveris domėjosi ir techniško darbo atlikimu. Išvadoje jis pasakė, kad paveikslas jam padaręs gerą įspūdį.

Vasaros stovykla

MIELI BROLIAI SKAUTAI

Štai vėl prasideda gražiausias šių metų skautavimo laikas — mūsų vasaros stovyklos. Tad nelikime nė vienas dulkėtame mieste. Išjudinkime visas savo skiltis, būrelius ir valtis į šią didžiąją vasaros šventę po Viešpaties dangum. Čia bus deguonio pavargusiems plaučiams, darbo ir saulės sumenkusiems raumenims ir sielai džiaugsmo skaisčioje lietuviškoje šeimoje. Tegu skamba lietuviška malda ir daina svetimoje padangėje, Tegu plėvesuoja išdidi lietuviška trispalvė reikšdama mūsų nepalaužiamą tikėjimą į laimingą mūsų brangios Tėvynės ateitį!

MIELI BR. VADOVAI, DV. VADOVAI IR SKAUTININKAI

Diena iš dienos jaučiame paveikius to dvasinio genocido, kurio aukomis yra jaunieji lietuviukai augą svetimoje aplinkoje. Mes jaučiame kaip negailestingai plėšiami iš jaunųjų širdžių lietuvybės ženklai-lietuviu kalba ir dvasinės vertybės, kurioms amžiais buvo ištikimi mūsų tėvų tėvai. Kas šiai bangai pasipriešins, jei ne mūsų auklėjimo organizacijos, kas drąsiai atstatys krūtines jos triuškinančiai jėgai, jei ne Jūs, mielieji, Tautai taip svarbaus darbo savanoriai.

Vasaros stovyklos yra Jūsų didžioji proga duoti savo berniukams tai ko miesto sąlygomis negalėjote. Per tas 2—3 savaites ypatingai tautinio auklėjimo prasme daug gero galima padaryti, bent iš dalies išlyginti tą žalą, kurią jauniesiems yra padariusi svetimoji mokykla. Dėlto prašau ypatingą dėmesį atkreipti į jaunųjų taisyklingą lietuvių kalbos vartoiimą, prašau programose duoti kaip galint daugiau lietuviškų dainų ir žaidimų, laužuose-mūsų tautosakos ir praeities vaizdų, pamokyti į lietuviškos maldos tuos, kurie Viešpatį svetimąja melsti pradėjo.

MIELI, TĖVAI IR RĖMĖJAI!

Nė viena mūsų stovykla nėra apsėjusi be Jūsų rūpestingos ir duosnios rankos. Ir šiais metais kai nušvis laužai, mes Jus vėl su pagarba minėsime ne vieną turėdami savo tarpe. Dėkoju Jums, brangieji, už pasitikėjimą vadovais, už patarimus ir už viską, ką gero lietuviškai Skautijai esate padarę. Tik dirbdami drauge galėsime pakelti tą didįjį mūsų visų rūpestį-išlaikyti savo vaikus LIETUVAI.

Visiems geriausių stovyklų!

B u d ė k i m e !

v. s. Stp. Kairys
LSB Vyriausiasis Skautininkas

STOVYKLA

Šių metų skautų ir lietuviškojo jaunimo vasaros stovykla prasidės liepos 25 d. ir baigsis rugpjūčio 3 d. (Bank Holliday).

Jeigu atsirastų didesnis skaičius norinčių ilgiau stovyklauti, stovykla būtų pratęsta dar vieną savaitę.

Stovyklavimo mokestis 40 šil. Negalintieji sumokėti to mokesčio kreipiasi raštu į mane, nes yra didelių vilčių neturtinguosius ir iš didelių šeimų skautus ir vaikus dalinai ar visiškai atleisti nuo stovyklavimo mokesčio. (PLB Krašto Valdyba pažadėjo paramą. DBLS Centro Valdybos leidimu visuose sąjungos skyriuose bus pravesta rinkliava ir tikimasi, kad geraširdžiai tautiečiai ir šiais metais mus gausiai parems.

Stovykla greičiausiai bus vidurinėje Anglijoje. Tiksli stovyklos vieta bus paskelbta vėliau.

REGISTRUOKIMĖS!

Visi skautai, skautės ir lietuviškas jaunimas iki 18 metų, norintieji stovyklauti, registruojasi pas mane pažymėdami: pavardę ir vardą, amžių, adresą. Skautai ir skautės dar pažymi laipsnį ir patyrimo laipsnį.

Kiekvienas užsiregistruodamas pri siunčia ir registracios mokestį 2/6, kuris bus įskaitytas į stovyklavimo mokestį.

Visi prašomi registruotis galimai greičiau, nes nežinant apytikrio skaičiaus stovyklautojų negalima užsakyti palapines, o vėliau tai gali sudaryti didelių sunkumų.

Sknt. K. Vaitkevičius
21, *Cobden St., Derby*

Laisvoji tribūna

NAUJAS KARO ZIDINYS...

Atsakymas p. Neveravičiui.

Kai Korėjoj karštasis karas lyg ir aušta, tai Neveravičiaus-Valterio šaltasis karas (kuris porą metų vyko pogrindy ir buvo tik vietinio pobūdžio) — virsta karštuoju ir įgyja pasaulinį pobūdį. Taiką mylį skaitytojai gana rimtai susirupino šiuo nauju karo židiniu ir galimomis jo baisiomis pasėkomis. Bet čia galiu juos visus nuraminti: nėra ko jaudintis ir būkštauti nes čia tik menevrai!...

Kaip jau minėjau, mūsų žiaurios pogrindžio kautynės (notomis!) vyko nuo seniai; bet, kai vieną vakarą, visai beginklis užklydau į Neveravičiaus štabą, tai jis manęs ne tik nesulikvidavo, bet ir nekankino, o tik „internavo" vienai nakčiai; gi p. Neveravičienė puikiai pavaišino! Tikiuosi, kad ir šis susišaudymas baigsis panašiai...

Rūkoriai būna baisiai nervingi kai pristinga rūkalų. Ir užkietėjęs rūkorius Neveravičius, matyt, vieną vakarą pristigo „dūmo", susinervino ir, bežaisdamas su pavojingu ginklu (plunksna!) — netyčia iššovė „atviru laišku" paskutiniame „B.L" numeryje...

Bet kad ir į netyčia iššautą (ir prašautą!) šūvį — bandysiu atsišaudyti, bet į savo „priešą" netaikysiu: jam gali kliūti tik nuo „rekošetų"... Bet jei N. ir vėl bus neatsargus ir tyčia šaudys į mane, tada jau ne tik taikysiu į jį, bet ir panaudosiu savo slaptus ginklus, prieš kuriuos atombombės bus tik vaikų žaisliukai...

Neveravičius išėjo ginti „nuskriaustųjų" Kaulėno, Obuolėno ir Bajorino. Tai gražus, pagirtinas ir ritieriškas žygis! Gaila, kad N. negalėjo pasireikšti prieš karūnaciją, kurios proga Karalienė gal būtų suteikusi jam Sir'o titulą!...

Mano „nuodingoji vylyčia" buvo taikyta į buvusius redaktorius, boikotuojančius laikraštį, kurį jie patys redagavo. Mes gi žinom (ir N. ta patvirtina!), kad Bajorinas į „B.L." rašo ir jį remia. Vadinas, Bajorinas į anų kategoriją netinka. Tad kodėl N. jį įrašė „nuskriaustųjų" sąrašą ir taip uoliai gina? Greičiausiai tai asmeniški motyvai: didelė Bajorino-Neveravičiaus bičiulystė ir draugystė. Abipusį draugiškumą jie įrodė ir savo darbais: kadaise Bajorinas nespaudino vieno mano straipsnio (geriausio, kokį tik kada esu parašęs!), o kitą iščenzūravo vien del to, kad jie galėjo nepatikti Neveravičiui. Dabar gi N. iš savo pusės gina, garbina Bajoriną, kurio aš nė nemaniau pulti

Nukelta į psl. 6.

(atkelta iš psl. 3)

los, dideliu lanku atkerta nuo Vandenyno Karibų jūrą ir baigiasi netoli San Trinidado salos,prie Venecuelos šiaurinio kranto. Karibų salos dar visai jaunos. Geologams — žemės tyrinėtojams 22.000 metų, žemės amžiuje tai visai trumpas laikas Karibų ugnikalniai yra vienoje juos toje su šv. Benedikto ugnikalniu ir toliau už Havajų einančiu dugno iškilimu. Šis ryšys yra aiškus ir Mekskos sausumoje, nes ir ten yra daug tos rūšies ugnikalnių, kuriems priklauso ir Parakutinas.

Mokslininkai mano, kad, laikui bėgant, iš šios povandeninės augštumos išsiverž dar daug ugnikalnių, kurie vis kels augštyn jūros dugną, kol jį iškels vandens paviršiun.

Ramiojo vandenyno vidutinis gylis prie šv. Benedikto 1000 metrų. Po vandeninė augštuma yra pakilusi apie 600 metrų. Nežinia kiek laiko reikės šiai povandeninei augštumai iškilti iš vandens, aišku tik, tai truks labai ilgai. Vieną dieną, tačiau, Mek sikos krantai bus sujungti su Havajų salomis ilga salų grandine.

Panašiai susidarė Misisipės slėnis. Tenykščiai kalnai, kadaise, kilo augštyn iš jūros ir tarp atsiradusių kalnų pradėjo tekėti didžioji Misisipi upė.

Prieš kelias savaites paskelbtas per radiją pranešimas, atrodo, patvirtina šią teoriją. Vienas japonų žvejys pra nešė aptikęs už 250 km. į pietus nuo Tokijo Ramiąjame vandenyne tris naujas salas. Arti esančių salų gyventojai kasdieną girdėdavo stiprius požeminius smūgius ir dundėjimus. Vandenyno tyrinėtojai įsitikinę, kad šie naujagimiai yra ugnikalnių vaisius.

Taip ir keičiasi mūsų žemės paviršius. Ilgai truks kol salos per van denyną sujungs Amerikos krantus su Japonija. Mes pergyvename pradžią, kelis šimtus tūkstančių metų trukusio naujos žemės paviršiaus atsiradimo, kuris gali pakeisti mūsų žemėlapius.

K. J. D.

IVYKIU APZVALGA

NORIME TARTIS, BET NESUSITARTI

Su velykinių varpų skambesiu iš Maskvos sklido sirenos daina apie „amžiną taiką" pasaulyje. Tada daugelis patikėjo, kad toji daina einanti iš širdies (žinoma, jau pasikeitusios), kad tai pradžia naujos eros, kad dabar vakarai turi mesti viską į šalį ir bėgti pasitikti Kremliaus „nekaltųjų velykinių avinėlių".

Gerai informuoti žmonės, tačiau, netikėjo. Netikėjome ir mes, nors ir neturėdami tokių gerų informacijos šaltinių. Bet mes turėjome komunizmo praktinį pažinimą. Neveltui mus mokė „Trumpos istorijos", kurios niekas neperskaito per visą amžių. Mes žinome, kas gali keistis sovietinėje santvarkoje ir kas ne. Žinojome, kad širdies (ir metodų) pasikeitimas reikštų komunizmo mirtį. O kas šiais laikais laukia mirties?

Mums visa toji taika atrodė, kaip lapės taika ežere plaukiojančioms žąsims. Gyvenkime taikoje, kol jūsų nepasiekiu, bet kai priplauksite prie krašto, griebsiu už galvos.

Štai pats Malikas patvirtina mūsų galvojimo teisingumą. Vakariečiai taip yra pasiilgę taikos ir jos nešamos gerovės, kad tuojau pat panoro išbandyti rusų nuoširdumą ir leistis į platesnio mąsto derybas.

Pirmas bandymas-Korėjos paliaubos nevyksta. Na, vienas žodis ne šneka, vienas bandymas dar ne įrodymas. Šaukiama konferencija Londone Austrijos sutarčiai sudaryti ir p. Malikas sako — „Niet!"

Ne tik pasako, bet, nekaltą vaidindamas, priduria, kad jis nesitiki, jog ta konferencija būsianti sekmingesnė už praėjusias.

Atrodytų lyg toji sutartis nebuvo sudaryta dėl vakariečių kaltės. Faktai, tačiau, kalba kitaip. Dėl Austrijos sutartis buvo jau 260 posėdžių. Vakariečiai darė nuolaidą po nuolaidos, o sovietai mielai posėdžiavo ir laukė naujų nuolaidų. Dabar, kai jau nieko daigiau sulaukti nesitiki, nėra reikalo ir posėdžiauti.

YLOS MAIŠE NEPASLĖPSI

Rusų taikos ofenzyva taip įsupo vakarieičų nuotaikas, kad, pagaliau, nei jie patys negali susiorientuoti, kur pradžia, kur galas. Nuotaikos vakaruose nėra tokios vieningos, kaip palaimintam „rojuje", bet paskutinę savaitę jos dar labiau išsiskyrė. Mat, rusai padarė keletą žingsnių, kurie pusaklius visiškai apakino, o sugebantiems žiūrėti visiškai atidarė akis. Kitaip sakant, pradėjo aiškėti rusų taikos ofenzyvos tikslai. Jų esama kelių.

Pirmasis-tai skaldyti vakariečių vieningumą. Atrodo, kad jau pats Stalinas buvo įsitikinęs, kad jokiu būdu negalės pavergti laisvojo pasaulio, kol laisvos tautos vieningos. Tik jam buvo neįmanoma nutraukti šaltąjį karą, nesumažinus sovietų prestižo tarptautiniuose santykiuose. O ir pats šaltasis karas ar tuo metu buvo naudingas. Jo įpėdinis Malenkovas nturi jokių įsipareigojimų ir gali darytį kas tik jam patinka. Štai kodėl Korėjos paliaubos lengvatos Vokietijai ir Austrijai. Malenkovas tiksliai nujautė, kad Anglija nori paliaubų Korėjoje bet kokia kaina, JAV garbingų paliaubų, o Pietų Korėja krašto išvadavimo iš komunistų ir jo suvienijimo. Kol paliaubų nesimatė-tos nuomonės tarpusavyje nesikirto. Tačiau, kai tik horizonte pasirodė galimybės šešėlis, tarp sostinių pasipylė notos. Britų amerikiečių santykiai gerokai atšalo, o korėjiečiai visiškai pasitraukė iš paliaubų derybų ir, atrodo, paliaubų sąlygas priims tik priversti.

Toks didžiųjų nevieningumas, neturėjimas aiškaus ir pastovaus nusistatymo, labai neigiamai veikia mažesniuosius, arba tuos, kurie turi netarpiškų santykių su sovietais. Anglų ir amerikiečių nuolaidos Korėjoje ne taip jau padrąsinančios austrams ir vokiečiams. Jei ten, reikalui esant, nusileido, tai kodėl ne Europoje? Ten nukentėjo korėjiečiai, o čia reikės nukentėti patiems austrams ar vokiečiams. Juk visi mato, kad Prancūzija yra silpna, kaip dar niekada savo istorijoje, kad anglai dar iki šiol nedrįsta aiškiai įsispareigoti Europoje, o Amerikoje vis dažniau pasigirsta balsų „Ar verta ginti tuos, kurie patys nenori gintis?"

Štai tokių minčių kamuojamam austrui ar vokiečiui pasiūloma truputis lengvatų, truputis laisvės, leidžiama pakeisti porą policijos pareigūnų (komunistų), na dar priede amnestija tiems, kurių bausmė jau negali pasiekti (pabėgėliams) ir daugelis neapdairių piliečių būsimuose rinkimuose neabejotinai balsuos už tą partiją, kuri žadės gerą sugyvenimą su komunistais (darbiečių partijos laimėjimas 1945 m.).

Taigi senas posakis „skaldyti ir valdyti" naujųjų sovietinių valdovų yra sėkmingai gyvendinamas praktikoje. Taip sėkmingai, kad jau net patys Bermudos konferencijos organizatoriai abejoje jos reikalingumu...

Paskutinis sovietų žingsnis, tačiau, aiškiai rodo, kad sovietai nėra linkę daryti rimtų nuolaidų taikos labui. Matomai savo taikos ofenzyva jie siekia dar antro tikslo — įteisinti dabartinę padėtį užgrobtuose kraštuose. Tikšito tikslo siekdami jie nori gauti viską, nieko neduodami. Lengva pasakyti ... atsisakome Dardanelių, kurie mums niekada nepriklausė, jei užtai galima gauti visą rytų ir vidurio Europą. Kai Europoje bus gerai įsitvirtinta, tai Dardaneliai Gibraltaras ir Lamanšas atiteks savaime, kaip gražūs nunokę obuoliai.

Atidūs stebėtojai ir patyrę politikai numato, kur veda pasaulį sovietų taikos ofenzyva. Jie mato, kad tai tik paprastas akių dūmimas, tik priešo klaidinimas, rengiantis lemiamam smūgiui. Jų nuomonę aiškiausiai paremia ir komunistų elgesys Korėjoje. Prieš pasirašant paliaubu sutartį Korėjoje komunistai pradėjo puolimą, norėdami pakelti prestižą ir sudarytį pergalės iliuziją. Šie žmonės supranta ir nurodo pavojus, gresiančius lengvai patikėjus komunistų klasta, bet taikos trokštančiame pasaulyje ir šios dienos gerove besirūpinančių politikų tarpe jie nėra populiarūs, jų balsas dažnai praeina neišgirstas.

EISENHOVERIS PRIEŠ SUNKIAS PROBLEMAS

Eisenhoveriui šiuo metu rūpesčio yra daugiau negu reikia. Netik Korėjos prezidento atsisakymas derėtis ir pasirašyti nepatinkamą paliaubų sutartį, bet ir paćios sutarties sudarymas, jos vykdymas ir iš to išplaukiančios pasekmės, bei įsipareigojimai sunkiai slegia prezidento pečius.

Leiskime paliaubos bus sudarytos. Juk tai dar toli gražu ne taika. Bus dar daug karštų ir kritiškų įtempimų. JAV kariuomenė negalės būti atitraukta. Ji turės budėti, kad vėl nepasikartotų naujas puolimas. Skirtumas tik tas, kad kareiviai galės geriau išsimiegoti ir neteks kasdien šimtais skaičiuoti užmuštuosius fronte. JAV armijos kareiviai, kurių grįžimo taip labai laukia už Eisenhoverį balsavusios motinos, negrįš ir paliaubų sutartį pasirašius. Visiškai lauktina, kad motinos visomis priemonėmis spaus prezidentą, kongresą ir senatą grąžinti jų vaikus namo galimai greičiau.

Eisenhoveris neišvengiamai turės priešintis ir atlaikytį šį spaudimą. Jis žino, kad skubus nusiginklavimas ir demobilizacija niekais paverstų visa tai, už ką kovojo ir mirė Amerikos kareivis.

Politiniai Korėjos paliaubos labai iškels jau ir taip ne žemai buvusį Eisenhoverio prestižą. Jo partija (respublikonai) būsimuose rinkimuose galės tvirtinti, kad Eisenhoveris išlaikė savo rinkimų kompanijos metu duotą žodį-baigti karą Korėjoje.

Praktiškai, tačiau, jam reikia prestižo daugiau, negu jis gali gauti. Jau dabar jis yra gerokai susikirtęs su „ekonomistų bloku" kongrese. Jie išbandę visokius būdus sumažinti mokesčius ir neradę tinkamo sprendimo, neabejotinai sės ant ginklavimo išlaidų ir kariuomenės biudžeto apkarpymo arkliuko. Ji sakys, komunizmas pralaimėjo, jis traukiasi Korėjoje-galime sumažinti savo paramą kitiem kraštam ir išlaidas savo kariuomenei.

Eisenhoverio planai yra visiškai skirtingi. Jis mano, kad JAV gali sėkmingai vesti savo užsienių politiką tik turėdamos nemažesnę kariuomenę, negu šiandien. Reikia ir sąjungininkų, kurių šiandien be pinigų, beveik negalima įsigyti. Kaip nebūtų sunki Eisenhoverio kova su kongresu šiuo klausimu, atrodo, laimės prezidentas. Jis kaip ir Rooseveltas, negalėdamas laimėti kongrese, kreipiasi tiesiai į žmones ir jų padedamas priverčia kongresą padaryti tai, ko reikalauja. Rooseveltas šiam reikalui naudojosi radiju, o Eisenhoveris televizija.

Sunkių problemų yra ir už JAV sienų. Štai kad ir raudonosios Kinijos įsileidimas į JTO. Po Korėjos paliaubų bus dar daugiau tautų reikalaujančių nusileisti Kremliaus reikalavimui. Ypatingai po to, kai Churchillis taip panoro sutikti draugą Malenkovą „pusiaukelėje" (suprask Maskvoje, Kremliuje!). Eisenhoveris dar vis netiki, kad rusai parodė savo taikingumą ar tikrą taikos norą, bet, Churchilio spaudžiamas ir nenorėdamas išardyti vakariečių vienybės, jis gali būti priverstas nusileisti. Galima iš anksto tikėtis, kad būsimoje Bermudos konferencijoje (jei Malenkovas iš viso leis jai įvykti) Eisenhoveris turės sunkių valandų. Churchilis į šią konferenciją vyksta kaip senas, prityręs, politikos vilkas ir jau iš anksto žino ko nori ir ko gali pasiekti. Jei jis į Eisenhoverį žiūrės lygiai taip iš augšto, kaip į savo kolegas, britų parlamento narius, tai Eisenhoverio padėtis Bermudoje tikrai nepavydėtina.

Korėjos paliaubos neigiamai atsilieps ir į kitus kraštus. Prancūzija, kuri jau seniai nepajėgia sudarytį pastovios vyriausybės ir suvesti biudžeto galus su galais, laukia, kad ir mažiausios progos, atleisti gerokai įveržtą ginklavimosi diržą ir laisviau atsipūsti.

Žinoma, JAV gali panaudoti mandagų spaudimą sakysime sumažinti savo paramą. Prie ko veda, dar tik pažadai šitaip pasielgti, aiškiai rodo Italijos pavyzdys.

KAS LAIMES?

Birželio 82 d., sekmadienį, Lietuvių Namuose įvyks „Br. Lietuvio" loterijos traukimas. 20 vertingų laimėjimų, jų tarpe nemokamos atostogos Anglijoje ir Vokietijoje, rašomoji mašinėlė, rankinis laikrodis, knygos ir kit. teks laimingiesiems. Pavieniai dar galima gauti loterijos biletų Lietuvių Namuose, Londone, iki traukimo dienos.

Šeštadieni, birželio 27 d., Lietuvių Namuose ruošiamas linksmavakaris. Šokiai iki 11 val. Veiks bufetas.

ITALIJA KRYŽKELĖJE

Italijos rinkimai pasibaigė. Balsuotuojai vėl grįžo prie savo kasdieninio darbo ir pamiršo agitatorių šauksmus ir pažadus. Darbininkai baigia plėšti nuo sienų plakatus, kuriuose oponentai be pasigailėjimo dergė vienas kitą.

Nesibaigia tik rūpesčiai partijų lyderiams, ypatingai „daugumos" vaduį De Gasperi. Jo partija (krikšč. dem.) yra stambiausia atskira partija, bet ji neturi reikalingos daugumos nei parlamente nei senate. (Senate Kr. Dem. savo 114 vietų iš 237, o parlamente 262 iš 590). Gudriai sukombinuotos rinkimų sistemos pagalba De Gasperi savo „vidurio koalicijai" sugebėjo sudarya nežymią daugumą (14 vietų senate ir 16 parlamente). Tokia persvara, deja, yra labai rizikinga, kai reikia pravesti didesnės svarbos įstatymus (pvz. Europos gynimo Bendruomenės sutarties ratifikavimą).

O ir pati De Gasperio koalicija nėra jau tokia tvirta. Sarragato socialistai labai skaudžiai pralaimėjo ir atrodo, kad jie neturi pasitikėjimo italų visuomenėje.

Visą laiką koja kojon su komunistais žygiavęs kairiųjų socialistų vadas Nenni siūlosi pakeisti Saragatą, bet tik „garbingomis sąlygomis", niekas nežino, deja, kokiomis. De Gasperi gerai atsimena, kad Nenni buvo vienas tų, kurie po karo suskaldė Italijos socialistus ir pradėjo įsigalėti komunistams. Ne veltui Stalinas apdovanojo Nenni „Taikos Premija". Žinodamas pasaką apie Trojos arklį De Gasperi yra atsargus su Nenni pagalba.

Iš kitos pusės į pagalbą siūlosi monarchistai, per šiuos rinkimus taip pat gerokai atkutę. Bet jau rinkimų kampanijos metu demokratas De Gasperi pasakė, kad geriau jis pasitrauks, bet nėsirems monarchistų, kurie reikalauja panaikinti demokratiją, balsais. Tačiau gyvenime atsitinka daug netikėtumų. Netektų stebėtis, jei komunistų grėsmės akyvaizdoje De Gasperi sutiktų dėtis su velniu prieš Belzebubą.

Šitos problemos kvaršins De Gasperio aglvą, kai prez. Einaudi pasiūlys jam sudaryti naują, jau aštuntą po karo vyriausybę. Tačiau Italijoje atsirado nauja problema, kuri kvaršina netik De Gasperio ir italų galvas, bet neduoda ramiai užmigti ir toli už vadenynų esantiems amerikiečiams.

Tai klausimas: „Kodėl nežiūrint stiprios amerikiečių pagalbos Italijai (daugiau kaip vienas miliardas svarsų sterl.), komunistai rinkimuose surinko visu milionu balsų daugiau?" Amerikiečiai kaltina italus ir savo ambasadorę Luce už jos priešrinkiminę kalbą, italai kaltina amerikiečius už jų kišimąsi į Italijos vidaus reikalus, visi kartu kaltina Sovietų taikos ofenzyvą, bet faktas, aiškus ir nemalonus faktas lieka.

Komunistų įtaka Vidužemio jūros pakraščiuose auga. Auga ji ir Prancūzijoje. Abu kraštai yra nepaprastos svarbos Europos gynimui nuo komunizmo.

Nenuostabu, tad, kai Amerikos mokesčių mokėtojas susirūpinęs žiūrį kaip sunaudojamas jo doleris, kuriuo jis nori apsaugoti save ir kitus nuo karo ir palaikytį taiką.

L. Dalius

NEPAVYKĘS SUKILIMAS ČEKOSLOVAKIJOJE

Iš Čekoslovakijos į Austriją įšmugeliuotame čekų Pravda laikraštyje rašoma apie įvykius Pilsene, kur yra garsieji Skodos ginklų fabrikai.

Laikraštyje sakoma.

„Kaikurie darbo klasės elementai įsijungė į demonstraciją, siekiančią nuversti dabartinį režimą, atstatyti kapitalizmą ir paversti Pilseną kontr revoliucinio sąmokslo tramplynu".

Kitais keliais atėjusios žinios nušviečia įvykius plačiau. Sukilimas pra sidėjęs praėjusios savaitės pirmadienį. Darbininkai sudaužę savo darbovietės mašinas. Po to užpuolę ir užėmę miesto savivaldybės būstinę ir sunaikinę Stalino ir kitų komunistinių vadų paveikslus ir biustus. Tarybinė vėliava buvusi išniekinta. Sukilėliai miesto savivaldybės pastate iškėlė amerikonišką vėliavą. Savival dybės posėdžių salėje iškabinę paskutinio nekomunistinio prezidento Beneš portretus. Sukilėliai valdę miestą keturias dienas. Vėliau kariuo menė ir policija panaudojo kulkosvaidžius juos numalšinti. Žuvę šeši žmonės.

Pravda rašo, kad sukilimo vadai esą likviduoti. Esą „daugelis darbininkų per vėlai suvokė sąmokslo esmę. Vėliau jie patys padėję policijai likviduoti sąmokslininkų gaujas"...

Panašių įvykių buvę ir akmens anglies bei geležies rūdos kasyklų rajone, Ostravoje.

Visų tų neramumų priežastis buvusi prieš vienuoliką dienų išleistas naujas valiutos potvarkis. Šis potvar kis sumažino kainas dviem trečdaliais ir atlyginimus keturiais penktadaliais. Sutaupos buvo keičiamos santykiu 1 : 50. (Už 50 senų kronų išmokama viena nauja).

NAUJAS KARO ŽIDINYS...

(atkelta iš psl. 5)

ar niekinti! Štai kur ištikimos draugystės pavyzdys mums visiems!

Tik labai piktos valios žmogus galėtų paneigti Kaulėno nuopelnus meniškai-tautiškai kultūriniame darbe ar Obuolėno žurnalisto-redaktoriaus gabumus. Aš tik sakiau, kad jie „Britanijos Lietuvio" nemylėjo ir šio teigimo N. nebandė sugriauti. Ir dabar ano pasakymo ne tik neatšaukiu, bet net bandysiu jį paryškinti.

Prisimenu pasakojimą apie išmintingąjį karalių Salamoną, kuris sumaniai nustatė kas iš dviejų moterų yra tikroji ginčyjamo vaiko motina. Ir viena ir kita teigė, kad vaikas yra jos. Liudininkų nebuvo. Gudrusis Salamonas greit paskelbė savo sprendimą: perkirsti vaiką pusiau ir duoti abiems moterims po pusę. Pirmoji moteris priėmė šį sprendimą su neslepiamu džiaugsmu ir pasitenkinimu. Bet antroji puolė ant keliu prieš karalių ir su ašaromis maldavo vaiko nedalyti, o atiduoti jį čielą jos priešininkei. Saliamonas nusišypsojo ir liepė atiduoti vaiką t i k r ą j a i m o t i n a i — antrąjai moteriai, kuri nesutiko žudyti s a v o vaiko!

Na, o magaryčioms pridedu dar savo sukombinuotą palyginimą.

Sakykim inžinierius stato gražius rūmus ar svarbų, reikšmingą fabriką. Atsitinka, kad jis negali galutinai užbaigti savo darbo, nes jis atleidžiamas iš pareigų. Jei jis dabar visus statybos planus sudegintų, o savo kūrinį susprogdintų—ar N.-drįs tvirtinti, kad jis savo kūrinį mylėjo? Tas pat tinka ir buvusiems redaktoriams!

Štai kodėl savo linkėjimuose patariau Daunorui nenueiti anų redaktorių nuodėmingais keliais... Jei jis taip padarytų kada — „ekskomunikuočiau" jį nežiūrint jo didelių nuopelnų „B.L" ir nors jis būtų mano sūnų uošviu!...

N. piktinasi dėl mano laikraštį teršiančių išsireiškimų, k. a. „šiškos", „nusičiaudo". Čia jau pasiteisinti negaliu. Tai jau mano neišauklėjimo pažymys kaip kad pav. rūkoriaus pažymys yra savotiškas smaugiantis kvapas, o nusigėrusio — kvailiojimas... Ale anuos išsireiškimus suprato visi, o keli suprato N. pavartotus žodžius „insinuacija" ar „nepartiškumo psichozė" — nežinau.

Visiškai sutinku su N. teigimu, kad kiekvieno leidinio (pav. „Krivulės"!...) pasirodymas ir leidimas yra lietuviškojo kūrybingumo, dinamikos ir dvasinės stiprybės įrodymas. Teisybė su šauktuku! Ale, kad „Valteris deda pastangas persekoti lietuviškojo kūrybingumo ir dvasios pasireiškimus ir ima iš pasalų kandžioti tuos, kurie šiems pasireiškimams dirba ir tarnauja" — tai neteisybė su šimtu šauktukų! Manau, kad ir pats N. netiki šiam savo teigimui, bet tik nori parodyti skaitytojams savo, kaip rašytojo, gabumus gražiai ir įspūdingai išsireikšti...

Kaip gi yra su tuo mūsų lietuviškuoju kūrybingumu, dinamika ir dvasine stiprybe? Jei Europos lietuviams skirtas laikraštis nepakyla iki europinio lygio tik dėl bendraarbių stokos, tai tas kūrybingumas turėtų būti gana mizernas... B e t k o k i o kito leidinio pasirodymas bus džiaugsmingai sutiktas visų kai nepartinis „Britanijos Lietuvis" visada turės geros ir įdomios medžiagos bent keturiems numeriams pirmyn! Kitaip — naujo leidinio pasirodymas yra lietuviškų jėgų skaldymas ir silpninimas! Tai yra mano ir, manau, daugumos tautiečių įsitikinimas.

Apie mano „nepartinį partiškumą" tai jau N. taip nušnekėjo, kad kiekvieno jo žodžio netikslumui įrodyti reikėtų visų šešių „B.L." puslapių. Bet atsakysiu trumpai, o tuo pačiu ir ne taip tiksliai.

Šiame krašte gyvenantiems lietuviams aš siūlau tokią taisyklę: kas visomis išgalėmis remia DBLS ir jos organą „Britanijos Lietuvį" — tas yra nepartinis, o kas rezistuoja, kenkia — partinis. Kiekvienas gali turėti savo religinius, partinius ir kitokius įsitikinimus ir remti juos *j e j* jam dar lieka laiko ir energijos *p o t o* kai jis atlieka savo pareigas (pagal sugebėjimus) DBLS ir „B.L" atžvilgiu. Tepasisako ir kitį šiuo klausimu.

K. Valteris

SKELBIMAI

SKUBIAI PARDUODAMAS NAMAS LONDONE

Graži vieta. Namas švariai atremontuotas, prie gero susisiekimo (3 minutės nuo Queensbury Stoties)

5 kambariai, virtuvė, vonia, garažas daržinėlė kurui ir ūkio reikalams. Baldai atskiru susitarimu.

Kaina £.2800. Rašyti lietuviškai savininkui.

The Owner, 36, Turner Rd., Edgware, Middx.

Linksmai ir pigiai atostogas praleisite gražiame pajūryje, BLACKPOOLYJE

Rašyti: Mrs.D.Morgan, 62,Holmfield Road, Blackpool, N.S.

Mašinų fabrikui (liejykla ir montavimas) vakarų Anglijoje reikalingi darbininkai.

Nevedusiems galima gyventi stovykloje.

Kreiptis (angliškai)
Employment Dept.
R. A. Lister and Co. Ltd.
Dursley, Glos.

Reikalingas žemės ūkiui darbininkas. Geros sąlygos. Gėras atlyginimas. Rašyti lietuviškai ar angliškai Mr. N. Pesius, Huntercombe Farm, Nettlebed, Oxon.

P A D Ė K A

DBLS Nottinghamo skyriaus Valdybai, p.p. Kudlams, Galbuogiams. V. Marcinkevičiui, Kinglakė gyventojams ir visiems bičiuliams, už suruoštas išleistuves ir brangias dovanas, nuoširdžiai dėkoju.

Jūsų

V. Melnykas

Palikimo reikalu pajieškomi giminės KARAVECKO Dominiko, kilusio iš Šiaulių ap., Kuršėnų vl., ir parapijos.

Jieškomieji arba apie juos žinantieji maloniai prašomi atsiliepti į:

CONSULATE GENERAL
OF LITHUANIA
41 West 82nd Street
New York 24, N. Y.

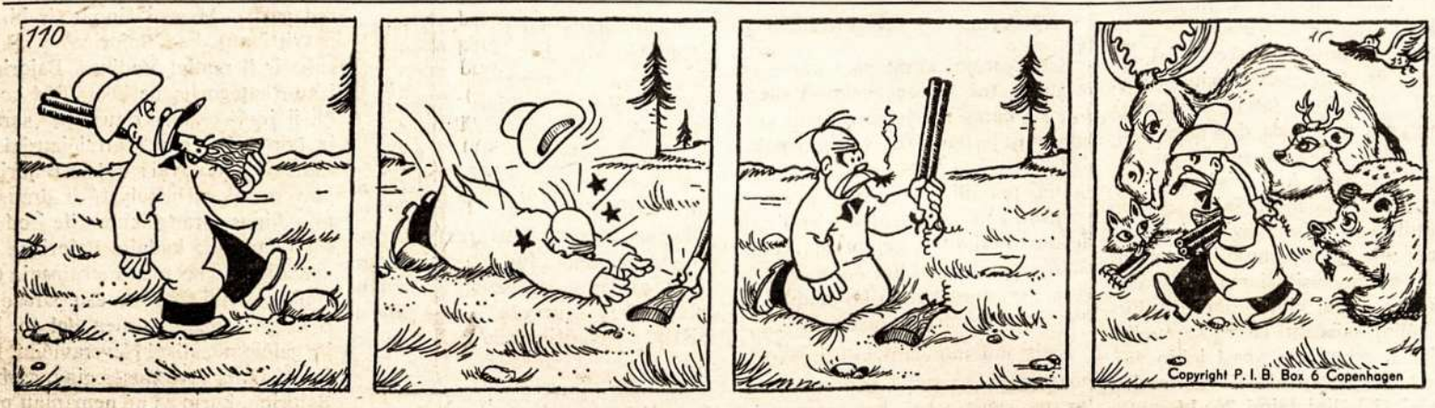

P a l i a u b o s

Britanijos LIETUVIS
EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

THE LITHUANIAN WEEKLY
Leidžia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuvių Bendruomenėmis, kurias atstovauja: Pr. Zundė — Vokietija, J. Masiulis — Prancūzija, J. Dėdinas — Belgija, A. Paulaitis — Šveicarija, J. Lingis — Švedija, S. Lozoraitis (jun) — Italija, A. Galkus — Olandija, Č. Šliašinskas — Danija ir A.Gliornertas — Austrija.

Red. **Br. Daunoras.** Redakcijos ir Administracijos adresas:
43, Holland Park, London, W.11 Telf. PARk 9699.
Redakcija raštus taiso ir trumpina savo nuožiūra.
Prenumeratos kaina: metams — 35 šl. 6 mėn. — 20 šl. 3 mėn. — 12 šl.
Užsienyje metams — 6 doleriai.
S k e l b i m a i : spaudos eilutė arba jos vieta — 1 šl.
Adreso pakeitimas — 1 šl. Paskiras numeris — 1 šl.
Spausdina NIDOS spaustuvė, 3, Southern Row, W.10.

Printed by NIDA Press, 3 Southern Row, London, W.10.